Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη
Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική
Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ, ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Διπλωματική εργασία

Η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση και στη διαχείριση των επιχειρησιακών κινδύνων

Του

Σικλαφίδη Δήμου

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος με αντικείμενο τη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων.

Μάιος, 2021

Αφιερώσεις

Η παρούσα εργασία αφιερώνεται στους γονείς μου

Ευχαριστίες

Πρωτίστως, θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας μου, κ. Καραγιώργο Αλκιβιάδη, για την υποστήριξη του και την καθοδήγηση του κατά τη διαδικασία εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαιτέρως, τον κ. Δρογαλά Γεώργιο, επίκουρο καθηγητή του τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Ακόμα, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλο διδακτικό και διοικητικό προσωπικό του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων.

Επίσης, θα επιθυμούσα να ευχαριστήσω όλους όσους συμμετείχαν με προθυμία στην παρούσα έρευνα, όπου η συμβολή τους ήταν καθοριστική για την έκβαση της .

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την οικογένεια μου, για την ενθάρρυνση και την υποστήριξη τους, καθ’ όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική έρευνα εστιάζεται στο ρόλο που διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος επάνω στην εταιρική διακυβέρνηση και στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων. Πιο συγκεκριμένα, η εν λόγω έρευνα θα εξετάσει το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Όσον αφορά, το εμπειρικό κομμάτι της έρευνας, διαμοιράστηκε ερωτηματολόγιο, σε ηλεκτρονική μορφή, σε επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο των Αθηνών. Τα εν λόγω ερωτηματολόγια απαντήθηκαν κυρίως από λογιστές, εσωτερικούς ελεγκτές και μάνατζερ. Με λίγα λόγια, οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να παρουσιάσουν τις αντιλήψεις τους αναφορικά με το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση , και πιο ειδικά στη συνεισφορά του στην εταιρική διακυβέρνηση και στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να σημειωθεί, ότι για την επεξεργασία των δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης, με απώτερο σκοπό την εξέταση των ερευνητικών υποθέσεων, που αναπτύχθηκαν. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου επιδρά στατιστικά σημαντικά στην εταιρική διακυβέρνηση και στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων.

Λέξεις-κλειδιά: Εσωτερικός Έλεγχος, Εταιρική Διακυβέρνηση, Διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων, Επιτροπή Ελέγχου, Κίνδυνος.

Abstract

The present diploma thesis focuses on the role that internal audit contributes to corporate governance and enterprise risk management. More specifically, this research will examine the role of internal audit, both at theoretical and empirical level. Regarding, the empirical part of the research, a questionnaire was distributed, in electronic form, to companies that are listed on the Athens Stock Exchange. These questionnaires, were answered mainly by internal auditors, accountants and managers. In a few words, the respondents were asked to present their views, about the role of internal audit in the company, and specifically its contribution to corporate governance and enterprise risk management. Moreover, it should be mentioned, that the multiple regression analysis was used, for the processing of the data, and mainly for examining the research hypotheses, that were developed. The results of the research showed that the role of internal audit contributes statistically significant to corporate governance and enterprise risk management.

Keywords: Internal Audit, Corporate Governance, Enterprise Risk Management, Audit Committee, Risk.

Πίνακας Περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων

Αφιερώσεις....1
Ευχαριστίες....2
Περίληψη....3
Abstract....4
Πίνακας Περιεχομένων....5
Πίνακας Πινάκων....7
Πίνακας Διαγραμμάτων....8
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή....9
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις....9
1.2 Αναγκαιότητα διπλωματικής εργασίας....10
1.3 Σκοπός διπλωματικής εργασίας....11
1.4 Διάρθρωση διπλωματικής εργασίας....11
Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό πλαίσιο....13
2.1 Εισαγωγή....13
2.2 Θεωρητικό υπόβαθρο Εσωτερικού Ελέγχου....13
2.3 Θεωρητικό υπόβαθρο Εταιρικής Διακυβέρνησης....15
2.4 Θεωρητικό υπόβαθρο Διαχείρισης Επιχειρησιακών Κινδύνων....17
Κεφάλαιο 3. Βιβλιογραφική Επισκόπηση....19
3.1 Εισαγωγή....19
3.2 Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου....19
3.3 Εσωτερικός έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση....21
3.5 Εσωτερικός έλεγχος και Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων....28
Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία έρευνας....33
4.1 Εισαγωγή....33
4.2 Τρόπος διεξαγωγής της έρευνας....33
4.3 Δομή ερωτηματολογίου....33
4.4 Μεθοδολογία Στατιστικής Ανάλυσης....36
Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα έρευνας....37
5.1 Εισαγωγή....37
5.2 Παρουσίαση αποτελεσμάτων περιγραφικής στατιστικής....37

5.2 Ανάλυση αξιοπιστίας Cronbach's alpha 65
5.3 Ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης 66
Κεφάλαιο 6. Συμπεράσματα, Περιορισμοί και Προτάσεις για μελλοντική έρευνα 71
6.1 Συμπεράσματα 71
6.2 Περιορισμοί έρευνας 73
6.3 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα 73
Βιβλιογραφία 75
Ελληνική 75
Ξενόγλωσση 76
Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο 81

Πίνακας Πινάκων

Πίνακας 1. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 1 37
Πίνακας 2. Πειργραφικά στατιστικά για την ερώτηση 2 38
Πίνακας 3. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 3 39
Πίνακας 4. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 4 40
Πίνακας 5. Περιγραφικά στατιστικά για τη ερώτηση 5 42
Πίνακας 6. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 6 43
Πίνακας 7. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 7 44
Πίνακας 8. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 8 45
Πίνακας 9. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 9 46
Πίνακας 10. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 10 47
Πίνακας 11. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 11 48
Πίνακας 12. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 12 49
Πίνακας 13.Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 13 50
Πίνακας 14. Πειργραφικά στατιστικά για την ερώτηση 14 51
Πίνακας 15. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 15 52
Πίνακας 16. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 16 53
Πίνακας 17. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 17 54
Πίνακας 18. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 18 55
Πίνακας 19. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 19 56
Πίνακας 20. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 20 57
Πίνακας 21. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 21 58
Πίνακας 22. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 22 59
Πίνακας 23. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 23 60
Πίνακας 24. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 24 61
Πίνακας 25. Συγκεντρωτικός πίνακας μέσων όρων, τυπικών αποκλίσεων (ερωτήσεις 5 έως 24) 65
Πίνακας 26. Ανάλυση αξιοπιστίας Cronbach a 65
Πίνακας 27. Παρουσίαση μέσων όρων,τυπικών αποκλίσεων των μετασχηματιζόμενων μεταβλητών 66
Πίνακας 28. Χαρακτηρισμός μεταβλητών 67
Πίνακας 29. R-SQUARE analysis 67
Πίνακας 30. ANOVA analysis 68
Πίνακας 31.Coefficients 68

Πίνακας Διαγραμμάτων

Εικόνα 1. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 1 38
Εικόνα 2. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 2 39
Εικόνα 3. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 3 40
Εικόνα 4. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 4 41
Εικόνα 5. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 5 42
Εικόνα 6. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 6 43
Εικόνα 7. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 7 44
Εικόνα 8. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 8 45
Εικόνα 9. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 9 46
Εικόνα 10. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 10 47
Εικόνα 11. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 11 48
Εικόνα 12. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 12 49
Εικόνα 13. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 13 50
Εικόνα 14. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 14 51
Εικόνα 15. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 15 52
Εικόνα 16. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 16 53
Εικόνα 17. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 17 54
Εικόνα 18. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 18 55
Εικόνα 19. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 19 56
Εικόνα 20. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 20 57
Εικόνα 21. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 21 58
Εικόνα 22. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 22 59
Εικόνα 23. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 23 60
Εικόνα 24. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 24 61

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Τα οικονομικά σκάνδαλα του παρελθόντος και οι ισχυρισμοί αναφορικά με την ύπαρξη απατών επάνω σε χρηματοοικονομικές καταστάσεις, αποτέλεσαν έναυσμα , ούτως ώστε να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στο τομέα του εσωτερικού ελέγχου. Ο εσωτερικός έλεγχος , ως μια επιχειρησιακή λειτουργία, αρχικά επικεντρώθηκε σε δραστηριότητες, που αφορούσαν την καταπολέμηση των απατών και την επαλήθευση των οικονομικών συναλλαγών, εντός μίας οικονομικής μονάδας (Ramamorti, 2003). Όμως, κατά την πάροδο των ετών, έχει παρατηρηθεί ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου, είναι αρκετά μεταβαλλόμενος. Δηλαδή, οι εσωτερικοί ελεγκτές άρχισαν να διενεργούν κι άλλα είδη ελέγχων όπως οι επιχειρησιακοί, οι λειτουργικοί, οι διαχειριστικοί (Kotb *et al.,* 2020). Επομένως, γίνεται κατανοητό πως ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να θεωρηθεί ως μια υπηρεσία, που προσδίδει αξία σε μια επιχείρηση, λόγω της εμπλοκής του σε ολοένα και περισσότερα επιχειρησιακά πεδία.

Από την άλλη πλευρά, η πτώση ορισμένων επιχειρησιακών κολοσσών όπως η Enron, αποτέλεσε αίτιο, για την αύξηση των απαιτήσεων αναφορικά με την ύπαρξη λογοδοσίας και περισσότερης διαφάνειας. Επίσης, οι επιχειρησιακές αποτυχίες, οδήγησαν στην θέσπιση ενός πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης, με ένα σύνολο διευρυμένων κανόνων και αξιών (Vadasi et al., 2020). Ειδικότερα, μέσα από το πλαίσιο των κανονισμών της εταιρικής διακυβέρνησης, προβλέπεται ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ένα βασικό μηχανισμό γι αυτή. Επομένως, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου, επεκτείνεται και σε ζητήματα διοικητικής φύσεως, συμμετέχοντας σε διαδικασίες λήψεων αποφάσεων , που θα αποτελέσουν την απαρχή για την έκβαση των τιθέντων επιχειρησιακών στόχων (Βασιλείου *και συν.,* 2017).

Συνεχίζοντας, η οικονομική πολυπλοκότητα και οι ραγδαίες εξελίξεις στο επιχειρησιακό περιβάλλον, πιέζουν τις οικονομικές μονάδες να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα διάφορα είδη κινδύνων , που εμφανίζονται στον ορίζοντα. Στηριζόμενες στην παραπάνω ιδέα, οι διοικήσεις των επιχειρήσεων, καλούνται να ενεργοποιήσουν εκείνα τα επιχειρησιακά συστήματα, που θα μετριάσουν τις

ελλοχεύουσες επιχειρησιακές απειλές. Ένα τέτοιο σύστημα, αποτελεί και η διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων, ως ένας μηχανισμός που εντοπίζει και μετριάζει τους διαφόρους κινδύνους. Ωστόσο, άλλη μια επιχειρησιακή λειτουργία , που μπορεί να αναμιχθεί σε διαδικασίες διαχείρισης και εντοπισμού κινδύνων, αποτελεί και ο εσωτερικός έλεγχος. Σε αυτό το πλαίσιο , ο εσωτερικός έλεγχος μέσω της διαβεβαίωσης που παρέχει και λόγω του συμβουλευτικού του ρόλου, μπορεί να συμβάλλει στη διαχείριση κινδύνων, με ποικίλους τρόπους (Λουμιώτης, 2019). Τέλος, μία από τις βασικότερες αρμοδιότητες του εσωτερικού ελέγχου, αποτελεί η παροχή αντικειμενικών διαβεβαιώσεων ,αναφορικά με τη διαχείριση κινδύνων, στη διοίκηση μιας επιχείρησης (Institute of Internal Auditors, 2009).

1.2 Αναγκαιότητα διπλωματικής εργασίας

Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου σε μια επιχείρηση καθίσταται αρκετά σημαντικός σε μια επιχείρηση, λόγω των διαφόρων προσφερόμενων υπηρεσιών που διαθέτει. Πιο συγκεκριμένα, σε μια σύγχρονη επιχείρηση ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου επεκτείνεται σε αρκετές επιχειρησιακές λειτουργίες , γεγονός που τον καθιστά απαραίτητο συντελεστή για την ανάπτυξη και την επιβίωση μιας επιχειρησιακής μονάδας.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι κατά το παρελθόν έχουν διενεργηθεί διάφορες μελέτες αναφορικά με τη σχέση αλληλεπίδρασης του εσωτερικού ελέγχου με την εταιρική διακυβέρνηση αλλά και διάφορες έρευνες , σχετικά με τη συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων. Ωστόσο, σπανίζουν οι έρευνες που ασχολούνται με την εξέταση και των δύο ερευνητικών αντικειμένων, που αναφέρθηκαν παραπάνω. Επομένως, μέσω της παρούσας έρευνας θα γίνει προσπάθεια για αναλυτικότερη εμβάθυνση στο γνωστικό αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου αλλά και τη συμμετοχή αυτού, σε ζητήματα διαχείρισης κινδύνων και εταιρικής διακυβέρνησης.

1.3 Σκοπός διπλωματικής εργασίας

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να εξετάσει το βαθμό αλληλεπίδρασης μεταξύ των εννοιών του εσωτερικού ελέγχου, της εταιρικής διακυβέρνησης και της διαχείρισης των επιχειρηματικών κινδύνων. Το παραπάνω αντικείμενο θα διερευνηθεί εκτενώς τόσο μέσα από θεωρητικές προσεγγίσεις όσο μέσα και από τη διεξαγωγή ποσοτικής έρευνας. Επιπλέον, η εν λόγω διπλωματική εργασία θα εξετάσει τρείς βασικές ερευνητικές υποθέσεις, οι οποίες θα αναλυθούν σε ακόλουθο κεφάλαιο.

1.4 Διάρθρωση διπλωματικής εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία διαχωρίζεται σε έξι επιμέρους κεφάλαια. Αρχικά, στο πρώτο κεφάλαιο συναντώνται οι εισαγωγικές παρατηρήσεις. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στην αναγκαιότητα αλλά και στο βασικό σκοπό συγγραφής της εν λόγω διπλωματικής εργασίας. Τέλος, το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την υποενότητα, που αναφέρεται στον τρόπο διάρθρωσης της διπλωματικής εργασίας.

Εν συνεχεία, στο δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνεται το θεωρητικό υπόβαθρο της διπλωματικής εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, προσδιορίζονται σημαντικοί εννοιολογικοί προσδιορισμοί αναφορικά με τον εσωτερικό έλεγχο. Επιπλέον, παρουσιάζονται κάποιες θεωρητικές προσεγγίσεις αναφορικά με το αντικείμενο της εταιρικής διακυβέρνησης. Τέλος, το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παράθεση ορισμένων θεωρητικών παρατηρήσεων αναφορικά με τη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων.

Το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει το κομμάτι της βιβλιογραφικής επισκόπησης. Συγκεκριμένα, αναλύονται ορισμένες επιστημονικές προσεγγίσεις αναφορικά με το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου. Στη συνέχεια, ακολουθεί η παρουσίαση ορισμένων επιστημονικών θέσεων αναφορικά με τη σχέση του εσωτερικού ελέγχου με την εταιρική διακυβέρνηση και την επιτροπή ελέγχου. Έπειτα, ακολουθεί η ανάλυση επιστημονικών άρθρων αναφορικά με την αλληλεπίδραση του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης επιχειρησιακών κινδύνων. Τέλος, θα πρέπει να τονισθεί πως

σχηματίστηκαν και τρείς βασικές ερευνητικές υποθέσεις αναφορικά με το κύριο αντικείμενο της εργασίας.

Έπειτα, το τέταρτο κεφαλαίο εμπεριέχει την αναλυτική περιγραφή του ερωτηματολογίου που δόθηκε, με σκοπό την κάλυψη του εμπειρικού κομματιού της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, έγινε αναφορά στο πλήθος τον ατόμων που έλαβαν συμμετοχή στη διαδικτυακή έρευνα (ερωτηματολόγιο Google Forms) και στους απαραίτητους όρους συμμετοχής στην έρευνα. Στη συνέχεια, ακολούθησε η αναλυτική περιγραφή της δομής του ερωτηματολογίου, παρουσιάζοντας λεπτομερώς το εκάστοτε τμήμα της έρευνας. Τέλος, το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τη μέθοδο στατιστικής ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε για την εξαγωγή των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται αναλυτικότερα τα αποτελέσματα-ευρήματα της διπλωματικής έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται η χρήση της περιγραφικής στατιστικής με σκοπό την παρουσίαση των περιγραφικών δεδομένων που προκύπτουν , τόσο με τη μορφή πινάκων αλλά και διαγραμμάτων. Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι η εν λόγω ενότητα ολοκληρώνεται με τη διενέργεια στατιστικής ανάλυσης πολλαπλής παλινδρόμησης, ούτως ώστε να αξιολογηθεί η ορθότητα των ερευνητικών υποθέσεων, που διατυπώθηκαν στο τρίτο κεφάλαιο.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο, διατυπώνονται τα βασικότερα συμπεράσματα της εργασίας. Ειδικότερα, το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των βασικών περιορισμών συγγραφής της διπλωματικής εργασίας και τέλος διατυπώνονται νέες προτάσεις που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο για τη διενέργεια μελλοντικών ερευνών.

Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό πλαίσιο

2.1 Εισαγωγή

Στο δεύτερο κεφάλαιο, συναντάται το θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, στην αρχή του κεφαλαίου παρουσιάζονται ορισμένες θεωρητικές προσεγγίσεις αναφορικά με το αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου. Στη συνέχεια, αναφέρονται ορισμένοι σημαντικοί εννοιολογικοί προσδιορισμοί , σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση. Τέλος, το παρόν κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παράθεση ορισμένων θεωρητικών προσεγγίσεων που σχετίζονται με τη διαχείριση κινδύνων.

2.2 Θεωρητικό υπόβαθρο Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Sawyer (2003) δήλωσε ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι « μία συστηματική, αντικειμενική αξιολόγηση εκ μέρους των εσωτερικών ελεγκτών επάνω στις ποικίλες επιχειρησιακές διεργασίες αλλά και στους ελέγχους, εντός ενός οργανισμού, με σκοπό να προσδιορισθεί εάν: 1) οι οικονομικές και οι λειτουργικές πληροφορίες είναι ακριβείς και αξιόπιστες, 2) τα ρίσκα με τα οποία έρχεται αντιμέτωπη η επιχείρηση, μπορούν να εντοπισθούν και να ελαχιστοποιηθούν, 3) οι εξωτερικοί κανονισμοί και οι αποδεκτές πολιτικές εσωτερικού ελέγχου, εφαρμόζονται ορθά, 4) ικανοποιούνται ορθά τα επιχειρησιακά κριτήρια λειτουργίας, 5) οι επιχειρησιακοί πόροι χρησιμοποιούνται αποδοτικά και οικονομικά και 6) οι στόχοι της οικονομικής μονάδας έχουν επιτευχθεί αποτελεσματικά. Θα πρέπει να τονισθεί, ότι όλα τα παραπάνω έχουν ως απώτερο σκοπό να υποστηρίξουν τις δραστηριότητες της διοίκησης και ταυτόχρονα, να βοηθήσουν τα λοιπά μέλη της επιχείρησης να συνειδητοποιήσουν τη θέση τους μέσα στο σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης».

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (ΙΙΑ,2004), προσδιόρισε τον εσωτερικό έλεγχο ως: « μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική υπηρεσία, η οποία είναι σχεδιασμένη να προσδίδει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού. Πιο αναλυτικά, ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του μέσω της υιοθέτησης μιας πειθαρχημένης και συστηματικής προσέγγισης, με σκοπό την αξιολόγηση και τη βελτίωση της αποδοτικότητας των

διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, ελέγχου αλλά και διακυβέρνησης». Σε συνάρτηση με την παραπάνω θέση, καθίσταται σαφές ότι απώτερος στόχος του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί ο έλεγχος των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων και ταυτόχρονα συμβάλει στην αξιολόγηση των διαφόρων ειδών κινδύνων, με τους οποίους έρχεται αντιμέτωπη η επιχείρηση (Karagiorgos *et al.*, 2007).

Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι ο ορισμός του εσωτερικού ελέγχου έχει μεταβληθεί αισθητά με την πάροδο του χρόνου. Σύμφωνα, με ένα ορισμό που δόθηκε από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών της Ελλάδας (2011), ο εσωτερικός έλεγχος λογίζεται ως μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διασφαλιστική και συμβουλευτική υπηρεσία, σχεδιασμένη να προσδίδει αξία στον οργανισμό και να βελτιώνει τις οργανωσιακές λειτουργίες. Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, ο εσωτερικός έλεγχος βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του, υιοθετώντας μια συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, των διαδικασιών ελέγχου και των διαδικασιών εταιρικής διακυβέρνησης. Συνεπώς, μπορεί εύλογα να διατυπωθεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι του οργανωσιακού σχεδιασμού των επιχειρήσεων, καθώς συμμετέχει σε μια πληθώρα επιχειρησιακών και οργανωτικών διεργασιών. Με λίγα λόγια, ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να λειτουργήσει ως ένας μηχανισμός, που να μετρά και να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα, των επιχειρησιακών λειτουργιών (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2013).

Σε αυτό το σημείο, θα ήταν εύλογο να αναφερθούμε και σε ορισμένες βασικές δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου. Μία από τις κυριότερες αρμοδιότητες του εσωτερικού ελέγχου, είναι ο έλεγχος επί των οικονομικών καταστάσεων. Πιο συγκεκριμένα, ο εσωτερικός έλεγχος κινητοποιείται, με σκοπό να εντοπίσει εάν υπάρχουν παραλείψεις, λάθη, φαινόμενα απάτης και κατάχρησης, επάνω στις διάφορες οικονομικές καταστάσεις. Επομένως, καθίσταται σαφές ότι ο εσωτερικός έλεγχος ως ένα αρκετά σημαντικό βαθμό προσανατολίζεται σε ζητήματα λογιστικού χαρακτήρα. Εν συνεχεία, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί εκείνο το τμήμα, που είναι υπεύθυνο, για τον έλεγχο των διαφόρων επιχειρησιακών πόρων, όπως οι οικονομικοί, και συμβάλλει στο να ελέγχονται εάν χρησιμοποιούνται ορθολογικά και με σύνεση, ούτως ώστε να διενεργούνται οι διαφόρων ειδών επιχειρησιακές διεργασίες.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι βασικό καθήκον του εσωτερικού ελέγχου είναι και η λογοδοσία στο διοικητικό συμβούλιο . Εν συντομία, επειδή το περιβάλλον μιας επιχείρησης διακρίνεται από μεγάλη πολυπλοκότητα, ο εσωτερικός έλεγχος υφίσταται αναγκαίο να παρέχει προς τη διοίκηση αναλύσεις, παρατηρήσεις, συστάσεις και εκτιμήσεις αναφορικά με τον μεγάλο όγκο των δοσοληψιών, των συναλλαγών και των λειτουργιών, που λαμβάνουν χώρα εντός μιας επιχειρηματικής μονάδας (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2017). Επομένως, συνάγεται το συμπέρασμα ότι εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μια σημαντική πηγή πληροφόρησης για τη διοίκηση μιας επιχείρησης, ούτως ώστε να ενημερώνεται για όλα τα τεκταινόμενα επιχειρησιακά ζητήματα.

Σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν παραπάνω, καθίσταται σαφές πως ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου έχει μετατοπισθεί αισθητά κατά την πάροδο των ετών. Πιο συγκεκριμένα, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου περιοριζόταν σε υψηλό βαθμό στον έλεγχο επί των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων και γενικότερα σε ζητήματα οικονομικού χαρακτήρα. Ωστόσο, με την πάροδο των ετών έχει επεκταθεί σε ένα ευρύτερο φάσμα επιχειρησιακών λειτουργιών, όπως η ενασχόληση με ζητήματα διαχείρισης κινδύνων αλλά και ζητήματα που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση. Επομένως, είναι εύλογο να διατυπωθεί, ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί έναν σημαντικό πυλώνα για έναν οργανισμό, καθώς μέσω των πολλαπλών υπηρεσιών που προσφέρει, δημιουργεί προστιθέμενη αξία σε μια επιχειρηματική μονάδα.

2.3 Θεωρητικό υπόβαθρο Εταιρικής Διακυβέρνησης

Η εταιρικής διακυβέρνηση θεωρείται ως μια βασική προτεραιότητα από τις επιχειρήσεις, εισηγμένες και μη, καθώς και για τα ενδιαφερόμενα μέρη που δραστηριοποιούνται μέσα σε αυτές (*Koutoupis et al*., 2018). Παραδείγματα τέτοιων ενδιαφερόμενων μερών αποτελούν το διοικητικό συμβούλιο, τα διευθυντικά και μη στελέχη, οι μέτοχοι μιας επιχείρησης. Με λίγα λόγια, το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης καθορίζει τις σχέσεις μεταξύ αυτών των stakeholders (ενδιαφερόμενα μέρη) στα πλαίσια του σύγχρονου επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Για την καλύτερη κατανόηση του αντικειμένου της Εταιρικής Διακυβέρνησης , είναι εύλογο να διατυπωθούν και να παρουσιασθούν ορισμένες θεωρητικές προσεγγίσεις. Σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), η εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί βασικό στοιχείο για τη βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας και για την ανάπτυξη μιας επιχείρησης αλλά και για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης εκ μέρους των επενδυτών. Στη συνέχεια, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εταιρική διακυβέρνηση περιλαμβάνει ένα σύνολο σχέσεων μεταξύ του διοικητικού συμβουλίου, των μετόχων, των ενδοεπιχειρησιακών ενδιαφερόμενων μερών αλλά και εξωτερικών stakeholders. Επίσης, μέσω αυτής παρέχεται η δομή μέσω της οποίας καθορίζονται οι εταιρικοί στόχοι αλλά και τα μέσα με τα οποία, η επιχείρηση θα επιδιώξει να εκπληρώσει τους οργανωσιακούς της στόχους. Με λίγα λόγια, η εταιρική διακυβέρνηση αποτελεί εκείνο το δυναμικό σύστημα μέσω του οποίου, ελέγχονται και διοικούνται , οι επιχειρηματικές μονάδες (OECD,2004). Επομένως, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η εταιρική διακυβέρνηση επιχειρεί να διασφαλίσει την ομαλή επίτευξη των προκαθορισμένων εταιρικών στόχων και ταυτόχρονα προσπαθεί να προασπίσει τα συμφέροντα των διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών (Chang *et al.* , 2006).

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την επιτροπή Cadbury (1992), δόθηκε ακόμα ένας εκτενής ορισμός αναφορικά με το αντικείμενο της εταιρικής διακυβέρνησης. Συγκεκριμένα, διατυπώθηκε ότι η εταιρική διακυβέρνηση είναι το σύστημα σύμφωνα με το οποίο διοικείται μια επιχειρηματική μονάδα και ανώτατο θεσμικό όργανο αυτής, θεωρείται το διοικητικό συμβούλιο. Όσον αφορά τους μετόχους, κύριο ρόλο τους αποτελεί ο διορισμός των διευθυντών και των ελεγκτών , αλλά και να βεβαιωθούν ότι υπάρχει μια κατάλληλη δομή διακυβέρνησης, με σκοπό το ίδιον όφελος. Επιπρόσθετα, τονίζεται ότι το διοικητικό συμβούλιο είναι υπεύθυνο για τον καθορισμό των εταιρικών στόχων, αποτελεί ανώτατο όργανο άσκησης διοικητικής εξουσίας, και είναι υπόλογο στους μέτοχους της επιχειρηματικής μονάδας. Τέλος, οι ενέργειες του διοικητικού συμβουλίου υπόκεινται σε νόμους, κανονισμούς, και στους μετόχους στις γενικές συνελεύσεις (πλαίσιο επιτροπής Cadbury, 1992).

Ένας πιο επικαιροποιημένος ορισμός του ΟΟΣΑ αναφέρεται στην εταιρική διακυβέρνηση ως ένα σύνολο σχέσεων μεταξύ της διοίκησης μια εταιρίας, του

διοικητικού συμβουλίου, των μετόχων αλλά και λοιπών ενδιαφερόμενων μερών που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την επιχειρηματική μονάδα (OECD, 2015).

Εν ολίγοις, ο όρος του συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης αναφέρεται στην ύπαρξη ενός ενιαίου επιχειρησιακού κώδικα, ο οποίος διέπεται από ένα σύνολο κανονισμών, θεσμών ή διατάξεων, βάσει των οποίων διοικείται και λειτουργεί μια επιχειρηματική μονάδα.

2.4 Θεωρητικό υπόβαθρο Διαχείρισης Επιχειρησιακών Κινδύνων

Στο σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον, το οποίο διέπεται από συνεχείς μεταβολές, ελλοχεύον κίνδυνοι που ενδέχεται να επηρεάσουν τη βιωσιμότητα και γενικότερα την πορεία ενός οργανισμού. Γι αυτό το λόγο, οι διοικήσεις καθίσταται αναγκαίο να υιοθετήσουν ορισμένες ισχυρές στρατηγικές ούτως ώστε να προλάβουν ή να ελαχιστοποιήσουν τους υπάρχοντες κινδύνους. Μια δυναμική προσέγγιση που θα συντελέσει στην αντιμετώπιση των απειλών/κινδύνων, αποτελεί η διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων.

Για την καλύτερη κατανόηση του όρου «διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων» είναι ανάγκη να παρουσιασθούν ορισμένες θεωρητικές προσεγγίσεις. Σύμφωνα με τον ορισμό της επιτροπής COSO (Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission) (2004,2) : «Η διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων αποτελεί μια διαδικασία, που εφαρμόζεται από τη διοίκηση, το διοικητικό συμβούλιο και λοιπό επιχειρησιακό προσωπικό. Πρόκειται, για μια διαδικασία που λαμβάνει χώρα κατά τη χάραξη στρατηγικής και επεκτείνεται σε ολόκληρη την επιχείρηση, με σκοπό να εντοπισθούν πιθανά συμβάντα που θα επηρεάσουν την οντότητα και, ταυτόχρονα το σύστημα διαχείρισης κινδύνων είναι υπεύθυνο για την αντιμετώπιση των κινδύνων, μέσα στα πλαίσια της όρεξης κινδύνου. Τέλος, το σύστημα ERM(Enterprise Risk Management) οφείλει να παρέχει εύλογες διαβεβαιώσεις αναφορικά με την επίτευξη των οργανωσιακών στόχων».

Οι Matyjewicz and D'Arcangelo (2004) έδωσαν τη δική τους ερμηνεία αναφορικά με το σημασιολογικό περιεχόμενο της διαχείρισης επιχειρησιακών κινδύνων. Πιο συγκεκριμένα, τόνισαν ότι η διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων αποτελεί μία δομημένη, συνεπή και συνεχή διαδικασία που λαμβάνει χώρα σε ολόκληρο τον

οργανισμό με σκοπό τον εντοπισμό, την αξιολόγηση των εσωτερικών ευκαιριών αλλά και τον απειλών που ενδέχεται να επηρεάσουν την έκβαση των εταιρικών στόχων. Με λίγα λόγια, το σύστημα διαχείρισης επιχειρησιακών κινδύνων εξετάζει την πλειονότητα των κινδύνων ,με τους οποίους έρχεται αντιμέτωπη η επιχείρηση, και ταυτόχρονα προσδιορίζει πως οι ελλοχεύοντες κίνδυνοι μπορούν να υπονομεύσουν τους οργανωσιακούς σκοπούς της (*Castanheira et al., 2010).* Επομένως, καθίσταται σαφές ότι οι οικονομικές μονάδες δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη λογική και αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων ούτως ώστε να διασφαλίζεται αποτελεσματικά τόσο η διαχρονική ανάπτυξη τους όσο και η ικανοποιητική απόδοση τους (Καραμάνης, 2008).

Κεφάλαιο 3. Βιβλιογραφική Επισκόπηση

3.1 Εισαγωγή

Στο εν λόγω κεφάλαιο πραγματοποιείται η παρουσίαση ορισμένων σημαντικών προσεγγίσεων αναφορικά με το κυρίως θέμα της διπλωματικής εργασίας. Αρχικά, παρουσιάζονται ορισμένες σημαντικές θέσεις αναφορικά με το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται ερευνητικές προσπάθειες επάνω στο αντικείμενο, της σχέσης του εσωτερικού ελέγχου με την εταιρική διακυβέρνηση. Έπειτα, γίνεται αναφορά σε έρευνες που αφορούν το αντικείμενο, της επιτροπής ελέγχου. Τέλος, το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση ερευνών, αναφορικά με τη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων.

3.2 Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου

Αρχικά, οι Goodwin -Stewart and Kent (2006) , μελέτησαν το ρόλο του διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος στις εισηγμένες Αυστραλιανές επιχειρήσεις, αλλά και προσπάθησαν να ερευνήσουν τους παράγοντες που ωθούν τις επιχειρήσεις να διαθέτουν τμήματα εσωτερικού ελέγχου. Λαμβάνοντας υπόψη, τον ορισμό που είχε δοθεί το 1999 από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, η εν λόγω έρευνα προβλέπει ότι η χρήση του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται με παράγοντες όπως η διαχείριση κινδύνων, οι ισχυροί εσωτερικοί έλεγχοι και η ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση. Με σκοπό να εξεταστούν οι παραπάνω συσχετίσεις, οι μελετητές άντλησαν πληροφορίες από τις ετήσιες εταιρικές αναφορές, των εισηγμένων επιχειρήσεων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι μόνο το ένα τρίτο των εταιριών διαθέτει τμήματα εσωτερικού ελέγχου. Ενώ, το μέγεθος της οντότητας φαίνεται να ναι ο κυρίαρχος παράγοντας, υπάρχει επίσης μια ισχυρή σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνων. Τέλος, η μελέτη διαπιστώνει ότι η συσχέτιση μεταξύ εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης δεν είναι αρκετά ισχυρή.

Πιο πρόσφατα, οι Abuazza *et al.* (2015) διερεύνησαν τον αντιλαμβανόμενο , από τα ενδιαφερόμενα μέρη, ρόλο του εσωτερικού ελέγχου σε δημόσιες επιχειρήσεις της Λιβύης. Τα δεδομένα της μελέτης συλλέχθησαν μέσα από τη διεξαγωγή ημι-δομημένων συνεντεύξεων με διευθύνοντες συμβούλους, με επικεφαλής εσωτερικού

ελέχου, με διευθυντές διοικητικών υποθέσεων, διευθυντές χρηματοοικονομικών και με εξωτερικούς ελεγκτές. Βασικότερο εύρημα της έρευνας, ήταν ότι ο εσωτερικός έλεγχος , σε αρκετές περιπτώσεις επιχειρήσεων, δεν θεωρείται ως υπηρεσία που προσδίδει αξία στην επιχείρηση. Με λίγα λόγια, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου επικεντρώνεται σε παραδοσιακές δραστηριότητες εσωτερικού ελέγχου, όπως η ενασχόληση με λογιστικά ζητήματα. Τέλος, επισημαίνεται ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να επεκταθεί σε ένα ευρύτερο φάσμα οργανωτικών λειτουργιών, με την προϋπόθεση ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι ικανοί να προσφέρουν υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας στα ενδιαφερόμενα μέρη.

Ένα χρόνο αργότερα, το 2016, σύμφωνα με ένα άρθρο της KPMG τίθεται το ερώτημα για τον εάν ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί «εργαλείο», με στρατηγική αξία ή διαθέτει υποστηρικτικό ρόλο. Θα πρέπει να τονιστεί ότι οι εκτελεστικοί φορείς ενός οργανισμού (λόγω χάρη η επιτροπή ελέγχου) προβλέπουν ένα πιο στρατηγικό ρόλο για το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου, και μάλιστα τονίζουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να αναλάβουν περισσότερες ευθύνες και πρωτοβουλίες , ώστε να αποκτήσουν ένα πιο στρατηγικό ρόλο στην επιχείρηση. Το κύριο εύρημα της έρευνας προήλθε από τη σύγκριση δύο ξεχωριστών ερευνών, οι οποίες απευθύνθηκαν σε διαφορετικά σύνολα επιχειρήσεων ανά τον κόσμο. Η πρώτη έρευνα πραγματοποιήθηκε το 2015, όπου το δείγμα απαρτιζόταν από 405 ερωτούμενους, που ήταν επικεφαλείς λογιστικών/χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ή πρόεδροι ελεγκτικών επιτροπών. Ενώ, η δεύτερη έρευνα έλαβε χώρα το 2016, στην οποία συμμετείχαν 134 εσωτερικοί ελεγκτές. Οι δύο προαναφερεθείσες έρευνες πραγματοποιήθηκαν από την KPMG International. Στη συνέχεια, όταν οι ερωτώμενοι των ερευνών κλήθηκαν να απαντήσουν αναφορικά με τη φύση του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου, το 99% το εκτελεστικών φορέων των επιχειρήσεων διέκριναν το στρατηγικό ρόλο του εσωτερικού ελέγχου. Ενώ, από την πλευρά των ερωτώμενων εσωτερικών ελεγκτών, ένα ποσοστό της τάξης του 60%, απάντησε ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι στρατηγικός. Άλλη μια παρατήρηση που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι λιγότεροι από τους μισούς εσωτερικούς ελεγκτές δήλωσαν ότι συμμετέχουν σε διαδικασίες στρατηγικού σχεδιασμού, ενώ τα εκτελεστικά μέρη των επιχειρήσεων , τόνισαν σε αρκετά υψηλό βαθμό, τη συμμετοχή των πρώτων στο στρατηγικό σχεδιασμό. Συμπερασματικά, γίνεται κατανοητό ότι υπάρχουν

σημαντικές διαφορές στις αντιλήψεις μεταξύ των εσωτερικών ελεγκτών και των εκτελεστικών φορέων.

3.3 Εσωτερικός έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση

Αρχικά, οι Karagiorgos *et al.* (2010) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης. Κυριότερος σκοπός της εν λόγω έρευνας ήταν να εξετάσει σε θεωρητικό επίπεδο τη συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση. Επιπλέον, η έρευνα αποσκοπεί στην εξέταση της αλληλεπίδρασης μεταξύ διαφόρων παραγόντων της εταιρικής διακυβέρνησης, όπως το διοικητικό συμβούλιο, η επιτροπή ελέγχου, ο εξωτερικός ελεγκτής και οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου. Πρωτοτυπία της μελέτης αποτελεί η παροχή ενός ολοκληρωμένου εννοιολογικού πλαισίου αναφορικά με τον εσωτερικό έλεγχο και την εταιρική διακυβέρνηση. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εταιρική διακυβέρνηση.

Στη συνέχεια, οι Sarens *et al.* (2012) ασχολήθηκαν με τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης. Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσει διάφορες μεταβλητές, που σχετίζονται θεωρητικά με την ενεργή συμμετοχή του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση. Τα δεδομένα της έρευνας αντλήθηκαν από 782 επικεφαλείς εσωτερικού ελέγχου , από επιχειρήσεις που εδρεύουν στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι ο εσωτερικός έλεγχος έχει ενεργό ρόλο στην εταιρική διακυβέρνηση, ο οποίος συσχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με τη χρήση ενός σχεδίου ελέγχου βάσει κινδύνου, με την ύπαρξη ενός προγράμματος διασφάλισης ποιότητας και την επιρροή της επιτροπής ελέγχου. Οι μεταβλητές ελέγχου όπως η μεταβολή των τιμών των χρηματιστηριακών τίτλων, το μέγεθος της εταιρίας, η ύπαρξη ενός πλαισίου εσωτερικού ελέγχου και η ύπαρξη ενός επικεφαλούς ελέγχου, με εξειδίκευση σε θέματα εσωτερικού ελέγχου, σχετίζονται θετικά με τον ενεργό ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση.

Ένα χρόνο αργότερα (2013), οι Florea and Florea, διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης. Αρχικά, τονίζεται ότι τα διοικητικά συμβούλια των επιχειρήσεων φέρουν την ευθύνη για την

αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, με απώτερο σκοπό να προωθηθεί η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εν λόγω έρευνα παρουσιάζει τις έννοιες της εταιρικής διακυβέρνησης και του εσωτερικού ελέγχου μέσα από τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ αυτών , αλλά και του ρόλου του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης. Οι συγγραφείς έχοντας ερευνήσει τον κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης που επικρατεί στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιμέρισαν τις χώρες στις εξής τρείς κατηγορίες: Α) σε χώρες όπου ο εσωτερικός έλεγχος προβλέπεται από τον κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης, Β) σε χώρες όπου ο κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης προτείνει τον εσωτερικό έλεγχο και Γ) σε χώρες στις οποίες ο εσωτερικός έλεγχος δεν προβλέπεται.

Την ίδια χρονική περίοδο, οι Eulerich *et al.* (2013) στην ερευνά τους, ασχολήθηκαν με τη σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης. Αρχικά, τονίζεται η θέση ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες της εταιρικής διακυβέρνησης. Σκοπός της εν λόγω εργασίας , ήταν να παρουσιαστούν κάποια σημαντικά συμπεράσματα αναφορικά με τη δομή και την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου , στα πλαίσια της εταιρικής διακυβέρνησης, αλλά και συμπεράσματα αναφορικά με τη σχέση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και της ελεγκτικής επιτροπής. Η εξαγωγή των εν λόγω συμπερασμάτων βασίστηκε στην έρευνα του CBOK (Common Body of Knowledge) 2010 επάνω σε 26 χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης , στην οποία έλαβαν μέρος 3.294 συμμετέχοντες. Βασιζόμενοι στην παραπάνω έρευνα και μέσω της διεξαγωγής μοντελοποίησης δομικών εξισώσεων, οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εταιρικής διακυβέρνησης. Κυριότερο συμπέρασμα της έρευνας ότι ο εσωτερικός έλεγχος δημιουργεί «προστιθέμενη αξία» για μια επιχείρηση, υπό τη έννοια ότι ανακαλύπτει τα προβλήματα και τα παράπονα που εμφανίζονται στο επιχειρησιακό περιβάλλον, τα οποία και προσπαθεί να τα διαχειριστεί.

Δύο έτη αργότερα, οι Chambers and Odar (2015) ασχολήθηκαν με τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης. Αρχικά, οι συγγραφείς παρουσίασαν μια σύντομη ανάλυση αναφορικά με την ιστορία του εσωτερικού ελέγχου, αλλά και τη σημερινή κατάσταση αυτού. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να διεισδύσει σταθερά στο χώρο

της εταιρικής διακυβέρνησης με σκοπό να ελέγξει περισσότερο αποτελεσματικά την εταιρική διακυβέρνηση, αλλά και να παρέχει πιο αξιόπιστες διαβεβαιώσεις στο διοικητικό συμβούλιο.

Στην Ελλάδα, οι Drogalas *et al*. (2018) εξέτασαν τη σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ της εταιρικής διακυβέρνησης και του εσωτερικού ελέγχου. Η μελέτη αυτή διερευνά τη βαρύνουσα σημασία του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση και ,ταυτόχρονα, εξετάζεται ο βαθμός σπουδαιότητας του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου αναφορικά με την εταιρική διακυβέρνηση. Όσον αφορά την υλοποίηση της έρευνας, διανεμήθηκε ερωτηματολόγιο σε επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο ελληνικό χρηματιστήριο. Η επεξεργασία των συλλεχθέντων δεδομένων, πραγματοποιήθηκε μέσω της ανάλυσης παλινδρόμησης . Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι ο εσωτερικός έλεγχος έχει μεγάλη επίδραση στην αποτελεσματικότητα της εταιρικής διακυβέρνησης. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να σημειωθεί πως οι ανεξάρτητες μεταβλητές όπως η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου και ο εσωτερικός έλεγχος των ανωτέρων διοικητικών στελεχών συνδέονται θετικά και στατιστικά σημαντικά με την αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση, ενώ από την άλλη πλευρά η μεταβλητή «ανεξαρτησία της επιτροπής ελέγχου» δεν σχετίζεται στατιστικά σημαντικά με την εταιρική διακυβέρνηση.

Ένα χρόνο αργότερα (2019), οι Mertzanis *et al.* διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ της εταιρικής διακυβέρνησης και του εσωτερικού ελέγχου. Η ερευνά τους αποσκοπεί στην παρουσίαση των απόψεων των εσωτερικών ελεγκτών στην Ελλάδα, αναφορικά με τη συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση. Τα δεδομένα της έρευνας συλλέχθηκαν με τη χρήση ημι-δομημένων συνεντεύξεων , με τη συμμετοχή 15 εσωτερικών ελεγκτών, που εργάζονται σε επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν διαφορετικό μέγεθος και διαφορετικό τομέα δραστηριότητας. Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι συμμετέχοντες είχαν διαφορετική εμπειρία και διαφορετικές θέσεις εργασίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι ερωτηθέντες διακρίνουν μια ισχυρή σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης. Πιο συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι ο εσωτερικός έλεγχος θεωρείται ως ένα εργαλείο πρόληψης, που παρέχει υπηρεσίες παρακολούθησης και συμβουλευτικού χαρακτήρα. Οι εσωτερικοί ελεγκτές τονίζουν την ανεπάρκεια του ρόλου παρακολούθησης του διοικητικού συμβουλίου επάνω στον εσωτερικό έλεγχο. Επιπρόσθετα, τονίζεται η

ανάγκη ότι η επιχειρήσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν περισσότερο σε ζητήματα, που αφορούν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Άλλη μια θέση που παρουσιάζεται, αναφέρει ότι οι ελεγκτικές επιτροπές θεωρούνται ανεπαρκείς, για την άσκηση ορθής εποπτείας επάνω στα σχέδια εσωτερικού ελέγχου. Με λίγα λόγια, οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι τα μέλη των ελεγκτικών επιτροπών, έχουν έλλειψη γνώσεων και εμπειριών. Συμπληρωματικά, θα επιθυμούσαν να υπάρχει μια πιο αποτελεσματική αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ εσωτερικού ελέγχου και ελεγκτικής επιτροπής, όπως και να απολαύσουν περισσότερη ανεξαρτησία μέσα από την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διεθνών προτύπων ελέγχου.

Τέλος, οι Martino *et al.* (2020) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ της ηγεσίας του επικεφαλούς του εσωτερικού ελέγχου και τη συμμετοχής του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση. Αρχικά, οι μελετητές εξέτασαν την επίδραση της ηγεσίας του επικεφαλούς εσωτερικού ελεγκτή, επάνω στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου, με σκοπό να εξετασθεί εάν ο εσωτερικός έλεγχος έχει μετατραπεί σε ένα στρατηγικό παράγοντα της εταιρικής διακυβέρνησης. Με την αξιοποίηση 804 απαντήσεων, από επικεφαλείς εσωτερικούς ελεγκτές που εργάζονται σε επιχειρήσεις της Αγγλόσφαιρας και της Νοτίου Αφρικής, οι ερευνητές συμπέραναν ότι οι ισχυρές ικανότητες ηγεσίας των επικεφαλών εσωτερικού ελέγχου και η ύπαρξη ενός προγράμματος κατάρτισης ηγεσίας, σχετίζονται θετικά και στατιστικά σημαντικά με τη συμμετοχή του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση. Επίσης, διαπίστωσαν ότι η χρήση ενός σχεδίου ελέγχου βάσει κινδύνου, η ύπαρξη ενός προγράμματος διασφάλισης ποιότητας και βελτίωσης, ο τύπος δραστηριότητας της επιχείρησης και το μέγεθος του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου, σχετίζονται θετικά με τη συμμετοχή του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση. Τέλος, τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι τα χαρακτηριστικά της δραστηριότητας του εσωτερικού ελέγχου έχουν σημαντικές επιπτώσεις, στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και πιο ειδικά στην εντονότερη συμμετοχή αυτής στην εταιρική διακυβέρνηση.

Σύμφωνα με τις παραπάνω αναλύσεις, μπορεί να διαμορφωθεί η παρακάτω ερευνητική υπόθεση:

H_1: Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου δεν σχετίζεται θετικά με την σχέση του Εσωτερικού Ελέγχου και της Εταιρικής Διακυβέρνησης.

3.4 Εσωτερικός Έλεγχος και Επιτροπή Ελέγχου

Αρχικά, οι Zain and Subramaniam (2007) ασχολήθηκαν με τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου. Πρωταρχικός σκοπός της έρευνας, ήταν να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις αντιλήψεις των εσωτερικών ελεγκτών, αναφορικά με τις αλληλεπιδράσεις των ίδιων με τα μέλη της επιτροπής ελέγχου. Η εν λόγω έρευνα διεξήχθη σε εισηγμένες επιχειρήσεις που εδρεύουν στη Μαλαισία. Τα ευρήματα της έρευνας βασίζονται σε εις βάθος συνεντεύξεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με τη συμμετοχή 11 επικεφαλών τμημάτων εσωτερικού ελέγχου. Βασικό πόρισμα της έρευνας ήταν, ότι οι ανεπίσημες αλληλεπιδράσεις και οι ιδιωτικές συναντήσεις μεταξύ του επικεφαλούς του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου είναι αισθητά περιορισμένες. Επίσης, αναδείχθηκε και η ανάγκη για σαφείς γραμμές αναφοράς. Επιπρόσθετα, οι επιτροπές ελέγχου θεωρούνται ότι διακατέχονται από αίσθημα υψηλής ευθύνης αναφορικά με τη θέση εξουσίας τους και αναμένεται να αναλάβουν μεγαλύτερη ηγεσία, αναφορικά με τη διαδικασία λήψης διοικητικών αποφάσεων. Τέλος, τα παραπάνω ευρήματα υπογράμμισαν τη σημασία του ηγετικού ρόλου της επιτροπής ελέγχου για την υποστήριξη του εσωτερικού ελέγχου.

Έπειτα, οι Zaman and Sarens (2013) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα τους εστίασε στην αναγνώριση της σημασίας της ύπαρξης άτυπων αλληλεπιδράσεων μεταξύ του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου και ,ταυτόχρονα, στην παρουσίαση των παραγόντων που επηρεάζουν τις άτυπες αλληλεπιδράσεις. Όσον αφορά το κομμάτι της εμπειρικής έρευνας, για την εξέταση των παραπάνω θέσεων, διατέθηκε ερωτηματολόγιο σε διευθυντικά στελέχη τμημάτων εσωτερικού ελέγχου, σε επιχειρήσεις που εδρεύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Πιο αναλυτικά, απευθύνθηκαν σε εισηγμένες αλλά και μη εισηγμένες επιχειρήσεις, καθώς και σε χρηματοοικονομικούς αλλά και μη χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν, ότι πέρα των τυπικών και καθορισμένων συναντήσεων μεταξύ του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου,

υπάρχουν σε υψηλό βαθμό και άτυπες αλληλεπιδράσεις, οι οποίες συμπληρώνουν τις τυπικές συναντήσεις. Ουσιαστικά, επισημαίνεται ότι η ύπαρξη αυτών των άτυπων αλληλεπιδράσεων αποτελεί έναυσμα για την επιτροπή ελέγχου, ούτως ώστε να εποπτεύει πιο αποτελεσματικά τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, θα πρέπει να τονισθεί ότι οι άτυπες αλληλεπιδράσεις είναι θετικά συνυφασμένες με παράγοντες όπως η ανεξαρτησία της ελεγκτικής επιτροπής, οι γνώσεις και η εμπειρία του επικεφαλούς του εσωτερικού ελέγχου αλλά και η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου.

Δύο έτη αργότερα, οι Alezban and Sawan (2015) εξέτασαν τη σχέση μεταξύ της επιτροπής ελέγχου και του εσωτερικού ελέγχου. Αρχικά, τονίζεται ότι ένας από τους ρόλους της επιτροπής ελέγχου είναι να ελέγχει και να παρακολουθεί την απάντηση της διοίκησης αναφορικά, με τα ευρήματα και τις συστάσεις του τμήματος εσωτερικού ελέγχου. Πιο αναλυτικά, η παρούσα μελέτη παρέχει εμπειρικά στοιχεία για τη σχέση μεταξύ των χαρακτηριστικών της επιτροπής ελέγχου και των αντιλήψεων σχετικά με την εφαρμογή των συστάσεων του εσωτερικού ελέγχου. Χρησιμοποιώντας δεδομένα από μια έρευνα ,από επικεφαλής εσωτερικών ελεγκτών, από εισηγμένες εταιρίες του Ηνωμένου Βασίλειου , η μελέτη διαπιστώνει ότι οι κυριότερες αντιλήψεις αναφορικά με την εφαρμογή των συστάσεων του εσωτερικού ελέγχου σχετίζονται στενά με την παρουσία ανεξάρτητων μελών της επιτροπής ελέγχου και με την εμπειρία αυτών των μελών, επάνω στη λογιστική και τον έλεγχο. Επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι αντιλήψεις για την εφαρμογή των συστάσεων εσωτερικού ελέγχου επηρεάζονται από τις συχνές συναντήσεις μεταξύ της επιτροπής ελέγχου και των επικεφαλών εσωτερικών ελεγκτών.

Στην Ελλάδα, οι Drogalas *et al.* (2016) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ εσωτερικού ελέγχου, εταιρικής διακυβέρνησης και της επιτροπής ελέγχου. Για την παρουσίαση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των παραπάνω αντικειμένων στάλθηκε ερωτηματολόγιο σε επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο Ελληνικό χρηματιστήριο. Θα πρέπει να τονισθεί, ότι το αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου εξετάζεται ως προς την ποιότητα του ελέγχου αλλά και τον συμβουλευτικό ρόλο του, με σκοπό να επισημανθεί η προστιθέμενη αξία που προσδίδει ο εσωτερικός έλεγχος σε μια επιχείρηση. Τα δεδομένα που συλλέχθησαν μέσω της έρευνας του ερωτηματολογίου, αναλύθηκαν με τη χρήση της ανάλυσης παλινδρόμησης. Τα αποτελέσματα της

έρευνας έδειξαν, ότι η εταιρική διακυβέρνηση σχετίζεται θετικά με το συμβουλευτικό ρόλο του εσωτερικού ελέγχου, με την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου αλλά και με την επιτροπή ελέγχου.

Τέλος, οι Eulerich *et al.* (2019) , στην έρευνα τους, διερεύνησαν τις σχέσεις μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου, της επιτροπής ελέγχου και της εκτελεστικής διοίκησης. Αρχικά, τόνισαν ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί βασικό συστατικό της εταιρικής διακυβέρνησης. Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη επικεντρώθηκε στις αντιλήψεις των επικεφαλών εσωτερικών ελεγκτών, αναφορικά με τις θέσεις της επιτροπής ελέγχου και της διοίκησης, σχετικά με τις συστάσεις του εσωτερικού ελέγχου. Σε περίπτωση που υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που επηρεάζουν το έργο του εσωτερικού ελέγχου, τότε τα διευθυντικά στελέχη του εσωτερικού ελέγχου, ενδέχεται να βρεθούν σε μια κατάσταση με ανταγωνιστικές απαιτήσεις, οι οποίες στη συνέχεια θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Για την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας, χρησιμοποιήθηκαν δύο μοντέλα λογιστικής παλινδρόμησης, με σκοπό να προσδιορισθούν οι παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν το βαθμό στον οποίο τα αποτελέσματα της δουλειάς του εσωτερικού ελέγχου, χρησιμοποιούνται τόσο από την επιτροπή ελέγχου όσο και από την εκτελεστική διοίκηση μιας εταιρίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν, την ύπαρξη διάφορων παραγόντων που σχετίζονται είτε και με τις δύο ομάδες (παραδείγματος χάριν, οι στρατηγικές εκθέσεις έργων και η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου) ή μόνο με τη μία (παραδείγματος χάριν, μόνο οι ελεγκτικές επιτροπές ενδιαφέρονται για αναφορές διαχείρισης κινδύνων, ενώ μόνο οι εκτελεστικές ομάδες διαχείρισης ενδιαφέρονται για τις εκθέσεις εσωτερικού ελέγχου), ανάλογα βέβαια με το γεγονός εάν ο εσωτερικός έλεγχος διαθέτει διαβεβαιωτικό ή συμβουλευτικό ρόλο.

Σύμφωνα με τις παραπάνω αναλύσεις, μπορεί να διατυπωθεί η παρακάτω ερευνητική υπόθεση:

H_2: Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου δεν σχετίζεται θετικά με την σχέση του Εσωτερικού Ελέγχου και της Επιτροπής Ελέγχου.

3.5 Εσωτερικός έλεγχος και Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων

Αρχικά, οι Sarens and Belde (2006) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνων. Πιο συγκεκριμένα, για την διεξαγωγή της ερευνάς τους ,απευθύνθηκαν σε δέκα επικεφαλείς εσωτερικού ελέγχου, σε εταιρίες που εδρεύουν στο Βέλγιο και τις ΗΠΑ. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη ποιοτική μέθοδο των συνεντεύξεων. Μέσω της έρευνας τους θέλησαν να παρουσιάσουν τον τρόπο με τον οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές αντιλαμβάνονται το ρόλο τους στη διαχείριση κινδύνων. Κυριότερο συμπέρασμα της έρευνας ήταν, ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αντιληφθούν την αναγκαιότητα της συμμετοχής τους στη διαχείριση κινδύνων, λόγω του συνεχώς μεταβαλλόμενου επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Ένα χρόνο αργότερα, το 2007, οι Karagiorgos *et al.* εξέτασαν τον εσωτερικό έλεγχο και τον ρόλο αυτού ως κύριο «εργαλείο» για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των επιχειρηματικών κινδύνων. Η έρευνα εστίασε στην παρουσίαση θεωρητικών προσεγγίσεων αναφορικά με τα αντικείμενα του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνου, αλλά και την παρουσίαση ενός βασικού μοντέλου κινδύνου εσωτερικού ελέγχου. Βασικότερο συμπέρασμα της έρευνας, ήταν ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα για την αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων και συνεπώς, για την ανάπτυξη και την επιβίωση μιας επιχείρησης.

Πιο πρόσφατα, το 2011, οι de Zwaan *et al.* εξέτασαν την αλληλεπίδραση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνων. Στην έρευνα τους συμμετείχαν 117 πιστοποιημένοι εσωτερικοί ελεγκτές της Αυστραλίας. Κυριότεροι πυλώνες της εν λόγω έρευνας αποτέλεσαν δύο μεταβλητές: α) η συμμετοχή του εσωτερικού ελεγκτή στις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων και β) η δύναμη της σχέσης μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου. Η έρευνα έδειξε ότι η υψηλή συμμετοχή στη διαχείριση κινδύνων επηρεάζει την προθυμία των εσωτερικών ελεγκτών να αναφέρουν μια ανάλυση των διαδικασιών κινδύνου στην επιτροπή ελέγχου. Επιπρόσθετα, τονίζεται ότι η πλειονότητα των επιχειρήσεων έχει υιοθετήσει πρόσφατα τη διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων. Τέλος, οι εσωτερικοί ελεγκτές συμμετέχουν σε δραστηριότητες διασφάλισης διαχείρισης επιχειρηματικών κινδύνων,

αλλά ορισμένοι συμμετέχουν και σε δραστηριότητες οι οποίες μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο, το στοιχείο της αντικειμενικότητας.

Το 2014, ο Ayagre ερεύνησε το θέμα του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνων. Απώτερος σκοπός της έρευνας του ήταν να διερευνήσει κατά πόσο οι επιχειρήσεις της Γκάνας διαθέτουν τμήματα εσωτερικού ελέγχου που είναι «προσανατολισμένα» στη διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων αλλά και να εξετάσει ορισμένους παράγοντες, που επηρεάζουν τις επιχειρήσεις να υιοθετήσουν την προαναφερθείσα κατεύθυνση. Αρχικά, παρατηρήθηκε ότι η πλειονότητα των επιχειρήσεων, που ανήκουν στο Ghana's Club 100, έχουν υιοθετήσει σε υψηλό βαθμό τον «προσανατολισμό» στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων. Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο εν λόγω «προσανατολισμός» έχει υιοθετηθεί κυρίως από επιχειρήσεις που συναντώνται σε κλάδους όπως των τηλεπικοινωνιών, των χρηματοοικονομικών και της μεταποίησης. Επίσης, διαπιστώθηκε η υψηλή συμμετοχή του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων μέσα από τη χρησιμοποίηση διαδικασιών ανάλυσης κινδύνων που λαμβάνουν χώρα κατά το σχεδιασμό των ετήσιων ελέγχων. Επιπρόσθετα, τονίζεται ότι οι ισχύοντες κώδικες και κανονισμοί που ισχύουν σχετικά με τον τομέα του εσωτερικού ελέγχου, δεν αποτελούν κομβικό παράγοντα για την υιοθέτηση ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου με βάση τη διαχείριση των επιχειρηματικών κινδύνων. Τέλος, ο κυριότερος παράγοντας που συνέβαλε στην υιοθέτηση του συστήματος του «προσανατολισμού» στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων, ήταν ότι η εν λόγω πρακτική βοήθησε τους οργανισμούς να εστιάσουν σε τομείς που είναι αντιμέτωποι με υψηλά ρίσκα, τα οποία χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης.

Ένα χρόνο αργότερα ,το 2015, οι Abdulatif and Kawuq, διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνων. Μέσα από την έρευνα τους θέλησαν να παρουσιάσουν τις αντιλήψεις των εσωτερικών ελεγκτών αναφορικά με τη συμμετοχή τους στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων. Για την υλοποίηση της έρευνας τους απεστάλησαν ερωτηματολόγια σε τράπεζες που εδρεύουν στον τραπεζικό τομέα της Ιορδανίας. Θα πρέπει να τονισθεί, ότι στην έρευνα τους συμπεριέλαβαν 20 διαφορετικά είδη κινδύνων και προσπάθησαν να παρουσιάσουν τις αντιλήψεις των εσωτερικών ελεγκτών αναφορικά με τη συμμετοχή τους στο κάθε μεμονωμένο κίνδυνο. Βασικότερο συμπέρασμα της έρευνας ήταν, ότι ο ρόλος του

εσωτερικού ελεγκτή στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων στον τραπεζικό τομέα της Ιορδανίας είναι αρκετά περιορισμένος. Τέλος, σημειώνεται ότι οι κίνδυνοι στους οποίους συμμετέχουν οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι αυτοί, που είναι συνυφασμένοι με τη συμμόρφωση.

Έπειτα, η Coetzee (2016) διερεύνησε τη σχέση του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνων. Απώτερος σκοπός της έρευνας ήταν να παρουσιάσει τις αντιλήψεις των διευθύνων συμβούλων ελέγχου, των προέδρων των εκάστοτε επιτροπών ελέγχου αλλά και ανώτερων διοικητικών στελεχών, αναφορικά με το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη μορφή και τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων μέσω προσωπικών ή τηλεφωνικών συνεντεύξεων, με τη συμμετοχή των τριών ενδιαφερόμενων μερών που αναφέρθηκαν παραπάνω. Επίσης, η εν λόγω έρευνα έλαβε χώρα σε δημόσιους φορείς που εδρεύουν στη Νότια Αφρική. Κυριότερο συμπέρασμα της έρευνας ήταν ότι οι διευθύνοντες σύμβουλοι ελέγχου έχουν σημαντικά διαφορετικές απόψεις από τους προέδρους των επιτροπών ελέγχου και τα ανώτερα διοικητικά στελέχη, και ότι η ύπαρξη δομών διαχείρισης κινδύνων έχει μικρή επίδραση στον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η συμμετοχή του εσωτερικού ελέγχου στην διαχείριση κινδύνων.

Στην Ελλάδα, οι Drogalas *et al. (*2017) εξέτασαν τη σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνων. Απώτερος σκοπός της έρευνας, ήταν να αναλυθούν συγκεκριμένοι παράγοντες που επηρεάζουν τον τομέα της διαχείρισης κινδύνων. Όσον αφορά, το εμπειρικό κομμάτι της έρευνας, συλλέχθηκαν πρωτογενή δεδομένα, μέσω της χρήσης ερωτηματολογίου, το οποίο απευθυνόταν σε εργαζομένους επιχειρήσεων , που είναι εισηγμένες στο ελληνικό χρηματιστήριο. Έπειτα διεξήχθη ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης με σκοπό να εξεταστεί η σχέση μεταξύ της αποτελεσματικής διαχείρισης κινδύνων και : α) του εσωτερικού ελέγχου βάσει κινδύνου, β) της συμμετοχής των εσωτερικών ελεγκτών στις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων και γ) της υποστήριξης από την ανώτατη διοίκηση. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι οι τρείς προαναφερθέντες παράγοντες συμβάλλουν θετικά στη διαχείριση κινδύνων.

Το ίδιο έτος (2017), η Zainal Abidin ασχολήθηκε με το ερευνητικό αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης κινδύνων. Σκοπός της εν λόγω έρευνας ήταν

να εξετάσει την επίδραση των χαρακτηριστικών της επιτροπής ελέγχου και του εσωτερικού ελέγχου, καθώς και την επιρροή των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικών ελέγχου, επάνω στην υιοθέτηση ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου που είναι βασισμένο στη διαχείριση κινδύνων. Για τη πραγμάτωση του εμπειρικού κομματιού της έρευνας διανεμήθηκαν ερωτηματολόγια σε 620 επιχειρήσεις , που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο της Μαλαισίας. Κατά συνέπεια, συλλέχθηκαν δεδομένα από 117 επικεφαλείς εσωτερικούς ελεγκτές. Τα ευρήματα έδειξαν ότι «η ανασκόπηση και η ανησυχία της επιτροπής ελέγχου» και «το σύστημα διαχείρισης κινδύνων σχετίζονται στατιστικά σημαντικά με την εφαρμογή του ελέγχου βάσει κινδύνου. Ακόμα, τα αποτελέσματα έδειξαν τη σημασία των εισροών και των ανησυχιών της επιτροπής ελέγχου για τον έλεγχο των δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου. Εμπειρικά, τα ευρήματα έδειξαν ότι η ύπαρξη ενός πιο τυποποιημένου περιβάλλοντος κινδύνου θα προωθούσε την ύπαρξη μιας ισχυρότερης νοοτροπίας αναφορικά με την συνειδητοποίηση του κινδύνου. Τέλος, τονίζεται πως οι μεταβλητές όπως η εμπειρία του εσωτερικού ελεγκτή, το μέγεθος του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου, τα προσόντα της επιτροπής ελέγχου και το σύστημα εσωτερικού ελέγχου δεν σχετίζονται στατιστικά σημαντικά με την υιοθέτηση ενός συστήματος ελέγχου με βάση τον κίνδυνο.

Ένα χρόνο αργότερα, οι Iskandar *et al.* (2018) διερεύνησαν τη σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ εσωτερικού ελέγχου, επιτροπής ελέγχου και διαχείρισης επιχειρησιακών κινδύνων. Κυριότερος σκοπός της έρευνας, ήταν η αξιολόγηση του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων. Αναλυτικότερα, η μελέτη εξετάζει τις σχέσεις μεταξύ της ικανότητας, της ανεξαρτησίας, της εργασιακής προτεραιότητας του εσωτερικού ελέγχου και την εφαρμογή της διαχείρισης επιχειρησιακών κινδύνων αλλά και τον βαθμό υποστήριξης από την επιτροπή ελέγχου. Όσον αφορά το εμπειρικό κομμάτι, η έρευνα αποσκοπούσε σε εισηγμένες εταιρίες στη Μαλαισία. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται θετικά με την εφαρμογή ενός συστήματος διαχείρισης κινδύνων για αναθεώρηση και ανατροφοδότηση. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι η εργασιακή προτεραιότητα του εσωτερικού ελέγχου συμβάλλει σημαντικά στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων. Ακόμα, τονίζεται ότι η υποστήριξη από την επιτροπή ελέγχου είναι σημαντική για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου στη εφαρμογή της διαχείρισης

κινδύνων, ιδίως για την ανάπτυξη πολιτικών, διαδικασιών, στρατηγικών και ενεργειών παρακολούθησης. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί πως η συμμετοχή των εταιριών, που αναθέτουν τον εσωτερικό έλεγχο σε εξωτερικούς συνεργάτες, μπορεί να ενισχύσει την εγκυρότητα της έρευνας.

Τέλος, η Weeks-Marshall (2020) διερεύνησε το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου επάνω στις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων. Σε πρώτο βαθμό, σημειώνεται ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου έχει αναδειχθεί ως σημαντικός μηχανισμός διακυβέρνησης στην διαχείριση κινδύνων, σε χώρες που λογίζονται ως αναπτυσσόμενες. Πιο συγκεκριμένα, η εν λόγω έρευνα επικεντρώθηκε στην αναπτυσσόμενη οικονομία, των Μπαρμπάντος. Δηλαδή, διεξήχθη μια διαδικτυακή έρευνα , όπου οι συμμετέχοντες υπάγονταν στο Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών των Μπαρμπάντος. Απώτερος σκοπός της έρευνας ήταν να εξετάσει το βαθμό στον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος συμμετέχει στη διαδικασία διαχείρισης διαφόρων τύπων/ειδών κινδύνων. Τα αποτελέσματα έδειξαν, ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τις διεργασίες διαχείρισης κινδύνων και ότι καθίσταται αναγκαίο να ενισχυθεί μέσω της βελτιωμένης εκπαίδευσης, της έκθεσης και κατάρτισης επάνω στους κινδύνους, καθώς και μέσω της αυξανόμενης υποστήριξης από την επιτροπή ελέγχου και τα ανώτερα διοικητικά στελέχη. Ωστόσο , θα πρέπει να σημειωθεί ότι η γενικευσιμότητα των συμπερασμάτων της έρευνας είναι αρκετά περιορισμένη , καθώς το δείγμα της έρευνας προήλθε από μία αναπτυσσόμενη χώρα. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η παρούσα έρευνα συμβάλλει στην ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία καθώς, επισημαίνει τις προκλήσεις, τις οποίες αντιμετωπίζει ο εσωτερικός έλεγχος, ενώ ταυτόχρονα διερευνά την ένταξη τους στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων.

Σύμφωνα με τις παραπάνω αναλύσεις, μπορεί να διατυπωθεί η παρακάτω ερευνητική υπόθεση:

H_3: Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου δεν σχετίζεται θετικά με τη σχέση του Εσωτερικού Ελέγχου και της Διαχείρισης Επιχειρησιακών Κινδύνων.

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία έρευνας

4.1 Εισαγωγή

Το παρών κεφάλαιο αποτελεί απαρχή του εμπειρικού κομματιού της διπλωματικής έρευνας. Αρχικά, γίνεται αναφορά στον τρόπο με τον οποίο διεξήχθη η έρευνα αλλά και στο κοινό το οποίο απευθύνθηκε. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται αναλυτικότερα η δομή του ερωτηματολογίου. Τέλος, το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τη μεθοδολογία στατιστικής ανάλυσης, που χρησιμοποιήθηκε, για την επεξεργασία των συλλεχθέντων δεδομένων.

4.2 Τρόπος διεξαγωγής της έρευνας

Η διεξαγωγή της έρευνας υλοποιήθηκε μέσω της διάθεσης ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου, με τη χρήση των φορμών Google. Τα ερωτηματολόγια εστάλησαν σε επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο των Αθηνών. Πιο συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο απευθυνόταν σε εσωτερικούς ελεγκτές, λογιστές, μάνατζερ αλλά και σε άλλα επιχειρησιακά στελέχη τα οποία σχετίζονται με διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων και εταιρικής διακυβέρνησης.

4.3 Δομή ερωτηματολογίου

Αρχικά, θα πρέπει να τονιστεί πως η έρευνα απαρτίζεται από πέντε (5) βασικά μέρη, και πιο ειδικά διασπάται σε είκοσι τέσσερα (24) επιμέρους ερωτήματα. Ο συμμετέχων της έρευνας, καλείται να απαντήσει σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής αναφορικά με τα πρώτα τέσσερα (4) ερωτήματα. Ενώ, στις υπόλοιπες ερωτήσεις χρησιμοποιείται η πενταβάθμια κλίμακα Likert , όπου ο ερωτώμενος καθίσταται να δώσει απαντήσεις, αναφορικά με το πόσο διαφωνεί ή συμφωνεί με την εκάστοτε ερώτηση.

Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αναφέρεται στα δημογραφικά στοιχεία του προσώπου, που καλείται να συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο. Αρχικά, εξετάζεται η βασική δραστηριότητα της οντότητας (1. Εμπορική, 2. Βιομηχανική, 3. Παροχής Υπηρεσιών, 4. Άλλο) καθώς και η θέση ευθύνης του ερωτούμενου (1. Εσωτερικός

ελεγκτής, 2. Λογιστής, 3. Μάνατζερ, 4. Άλλο) στην επιχείρηση. Παράλληλα, ο ερωτώμενος καλείται να επιλέξει το επίπεδο μόρφωσης (1. Απόφοιτος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 2. Κάτοχος τίτλου ΤΕΙ/ΑΕΙ, 3. Κάτοχος Μεταπτυχιακού, 4. Κάτοχος Διδακτορικού) στο οποίο ανήκει, ενώ στην τελευταία ερώτηση εξετάζονται τα χρόνια εργασιακής εμπειρίας του (1. 1 έως 5 έτη, 2. 6 έως 10 έτη, 3. 11 έως 15 έτη , 4. Άνω των 15 ετών).

Στη συνέχεια, το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αναφέρεται στο ρόλο του εσωτερικού ελέγχου. Πιο αναλυτικά, δημιουργήθηκαν τέσσερις (4) ερωτήσεις που προήλθαν από τις έρευνες των Goodwin-Stewart and Kent (2006), των Abuazza *et al* .(2015) καθώς και από ένα άρθρο της KPMG (2016) με τίτλο: "Enhancing the strategic value of Internal Audit". Αρχικά, διερευνάται ο βαθμός που εσωτερικός έλεγχος αποτελεί υπηρεσία «δημιουργίας» προστιθέμενης αξίας. Στη συνέχεια, εξετάζεται ο βαθμός κατά τον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος κοινοποιεί συστάσεις αναφορικά με την βελτίωση των επιχειρησιακών διαδικασιών. Έπειτα, διερευνάται ο βαθμός στον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος επεκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα οργανωτικών λειτουργιών. Τέλος, εξετάζεται κατά πόσο ο εσωτερικός έλεγχος διαθέτει ενεργό ρόλο στο στρατηγικό σχεδιασμό της επιχείρησης.

Επιπρόσθετα, το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου αναφέρεται στην σχέση μεταξύ Εσωτερικού Ελέγχου και Εταιρικής Διακυβέρνησης. Πιο συγκεκριμένα, δημιουργήθηκαν έξι (6) ερωτήσεις που προήλθαν από τις έρευνες των Florea and Florea (2013), των Drogalas *et al.* (2018) καθώς και από τα Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου (2017). Αρχικά, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τη συμμόρφωση με τις διατάξεις του κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης. Επίσης, εξετάζεται ο βαθμός κατά τον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος εξετάζει τον κώδικα ηθικής και δεοντολογίας της επιχείρησης. Επιπρόσθετα, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τις κατάλληλες ηθικές αξίες και αρχές εντός του οργανισμού . Στη συνέχεια, η επόμενη ερώτηση εξετάζει το βαθμό κατά τον οποίο το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης ελέγχει την αποτελεσματικότητα του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου, ενώ στην αμέσως επόμενη ερώτηση διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος υποστηρίζει το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης, σε αρμοδιότητες που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση. Τέλος, η εν λόγω υποενότητα

ολοκληρώνεται με την εξέταση του βαθμού κατά τον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει αξιόπιστες διαβεβαιώσεις στο διοικητικό συμβούλιο.

Στο τέταρτο μέρος του ερωτηματολογίου γίνεται αναφορά στη σχέση μεταξύ του Εσωτερικού ελέγχου και της Επιτροπής Ελέγχου. Αναλυτικότερα, δημιουργήθηκαν τρία (3) ερωτήματα που προήλθαν από τις έρευνες των Zain and Subramaniam (2007), των Zaman and Sarens (2013), των Alezban and Sawan (2015) και των Drogalas *et al.* (2016). Αρχικά, διερευνάται σε ποιο βαθμό υπάρχουν άτυπες αλληλεπιδράσεις μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου (πέραν των τυπικών και καθορισμένων συναντήσεων). Στη συνέχεια, εξετάζεται ο βαθμός κατά τον οποίο η επιτροπή ελέγχου, αποτελεί συνδετικό κρίκο μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και του διοικητικού συμβουλίου. Τέλος, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο η επιτροπή ελέγχου υποστηρίζει τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου.

Το πέμπτο μέρος του ερωτηματολογίου εξετάζει την αλληλεπίδραση μεταξύ του Εσωτερικού Ελέγχου και της Διαχείρισης Επιχειρησιακών Κινδύνων. Το εν λόγω τμήμα του ερωτηματολογίου απαρτίζεται από επτά (7) επιμέρους ερωτήματα. Τα ερωτήματα προήλθαν από τις έρευνες των Sarens and De Beelde (2006), των *De Zwaan et al.* (2011), των *Drogalas et al.* (2017) και της Zainal Abidin (2017). Αρχικά, εξετάζεται ο βαθμός κατά τον οποίο ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων είναι χρονικά προσδιορισμένος. Το επόμενο ερώτημα πραγματεύεται το βαθμό κατά τον οποίο ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου προσαρμόζεται στις μεταβολές του επιχειρησιακού περιβάλλοντος. Στη συνέχεια, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος συνδράμει στην διευκόλυνση του εντοπισμού των κινδύνων. Παράλληλα, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος συμμετέχει σε διαδικασίες διασφάλισης διαχείρισης των επιχειρησιακών κινδύνων. Η ερώτηση που ακολουθεί, πραγματεύεται το βαθμό κατά τον οποίο υπάρχει στενή αλληλεπίδραση μεταξύ του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και του τμήματος διαχείρισης κινδύνων. Συμπληρωματικά, εξετάζεται ο βαθμός σύμφωνα με τον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος είναι υπεύθυνος για την αντιμετώπιση των κυριότερων επιχειρησιακών ρίσκων. Τέλος, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο ο ετήσιος σχεδιασμός του εσωτερικού ελέγχου είναι επικεντρωμένος σε διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων.

4.4 Μεθοδολογία Στατιστικής Ανάλυσης

Με σκοπό να αναλυθούν πιο αναλυτικά τα δεδομένα που προέκυψαν από τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων, χρησιμοποιήθηκε τόσο η περιγραφική στατιστική όσο και η ανάλυση παλινδρόμησης. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με την περιγραφική στατιστική εξήχθησαν για την εκάστοτε ερώτηση, μεγέθη όπως ο μέσος όρος, η συχνότητα και τα αντίστοιχα ποσοστά τους. Θα πρέπει να τονισθεί, ότι όσον αφορά την περιγραφική στατιστική, τα δεδομένα που συλλέχθησαν, παρουσιάστηκαν με τη μορφή πινάκων αλλά και τη μορφή διαγραμμάτων. Στη συνέχεια, ακολούθησε η ανάλυση αξιοπιστίας (μέθοδος **Cronbach's alpha)** , με σκοπό να αποδειχθεί η αξιοπιστία του δείγματος. Τέλος, η ανάλυση των αποτελεσμάτων κορυφώνεται με τη χρήση της πολλαπλής ανάλυσης παλινδρόμησης, με απώτερο σκοπό να επαληθευθούν οι τρείς ερευνητικές υποθέσεις που σχηματίστηκαν στον τρίτο κεφάλαιο. Για την πραγμάτωση των μεθοδολογιών στατιστικής ανάλυσης , χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS.

Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα έρευνας

5.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν έπειτα από την επεξεργασία και περαιτέρω ανάλυση των ενενήντα έξι (96) ερωτηματολογίων, που συγκεντρώθηκαν μέσω των Google Forms. Με την αξιοποίηση του προγράμματος SPSS διενεργήθηκαν η περιγραφική στατιστική , η ανάλυση αξιοπιστίας και η ανάλυση παλινδρόμησης, με σκοπό αναδειχθούν τα αποτελέσματα της έρευνας.

5.2 Παρουσίαση αποτελεσμάτων περιγραφικής στατιστικής

Μέρος Α. Δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτώμενου

Στην πρώτη ερώτηση του ερωτηματολογίου, διερευνάται η βασική δραστηριότητα δραστηριοποίησης της επιχείρησης, στην οποία ανήκει ο ερωτώμενος.

1. Σε ποια κατηγορία ανήκει η βασική δραστηριότητα της επιχείρησης σας;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Εμπορική	27	28,1	28,1	28,1
	Βιομηχανική	29	30,2	30,2	58,3
	Παροχής Υπηρεσιών	33	34,4	34,4	92,7
	Άλλο	7	7,3	7,3	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 1. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 1

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 34,4 % των ερωτώμενων , εργάζεται σε επιχειρήσεις «Παροχής Υπηρεσιών», ενώ το 30,2% εργάζεται σε επιχειρήσεις «Βιομηχανικού» χαρακτήρα. Επίσης, το 28,1% των ερωτώμενων απασχολείται σε «Εμπορικές» επιχειρήσεις. Τέλος, 7 άτομα απάντησαν ότι απασχολούνται σε άλλα είδη επιχειρήσεων, που δεν αναφέρονται αναλυτικά στην παρούσα έρευνα.

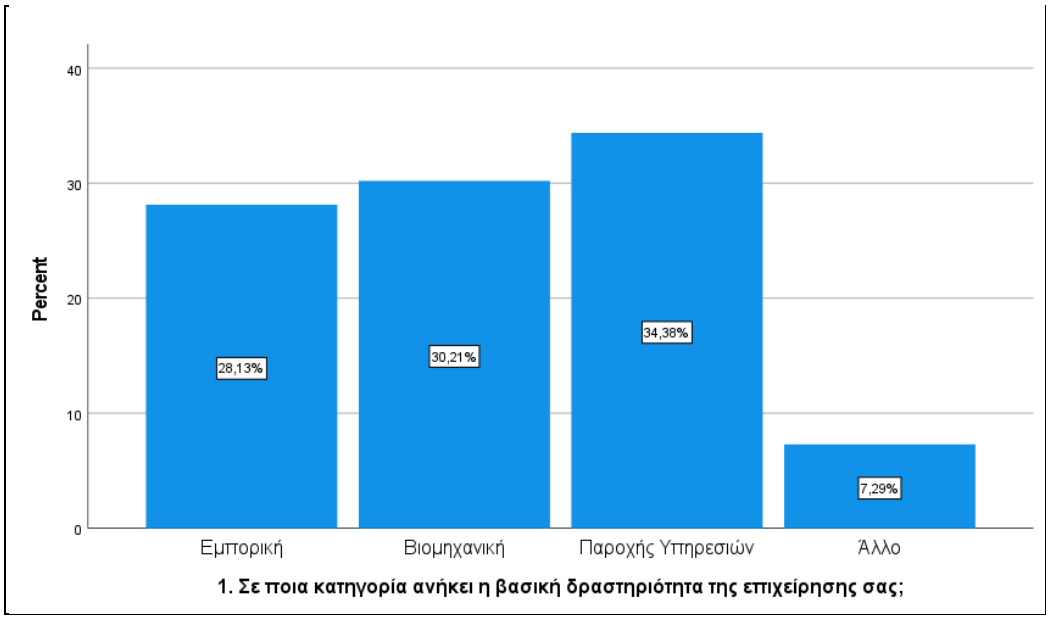

Εικόνα 1. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 1

Στη δεύτερη ερώτηση εξετάστηκε η θέση ευθύνης του ερωτώμενου.

2. Ποια είναι η θέση ευθύνη σας στην επιχείρηση;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Εσωτερικός ελεγκτής	28	29,2	29,2	29,2
	Λογιστής	42	43,8	43,8	72,9
	Μάνατζερ	16	16,7	16,7	89,6
	Άλλο	10	10,4	10,4	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 2. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 2

Τα αποτελέσματα της ερώτησης έδειξαν ότι σαράντα δύο (42) άτομα στο σύνολο των ενενήντα έξι (96) κατείχαν τη θέση του λογιστή. Εν συνεχεία, το 29,2% δήλωσε ότι κατείχε τη θέση του εσωτερικού ελεγκτή. Το 16,7% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι κατείχαν θέση μάνατζερ, ενώ μόλις το 10% κατείχε άλλη εργασιακή θέση.

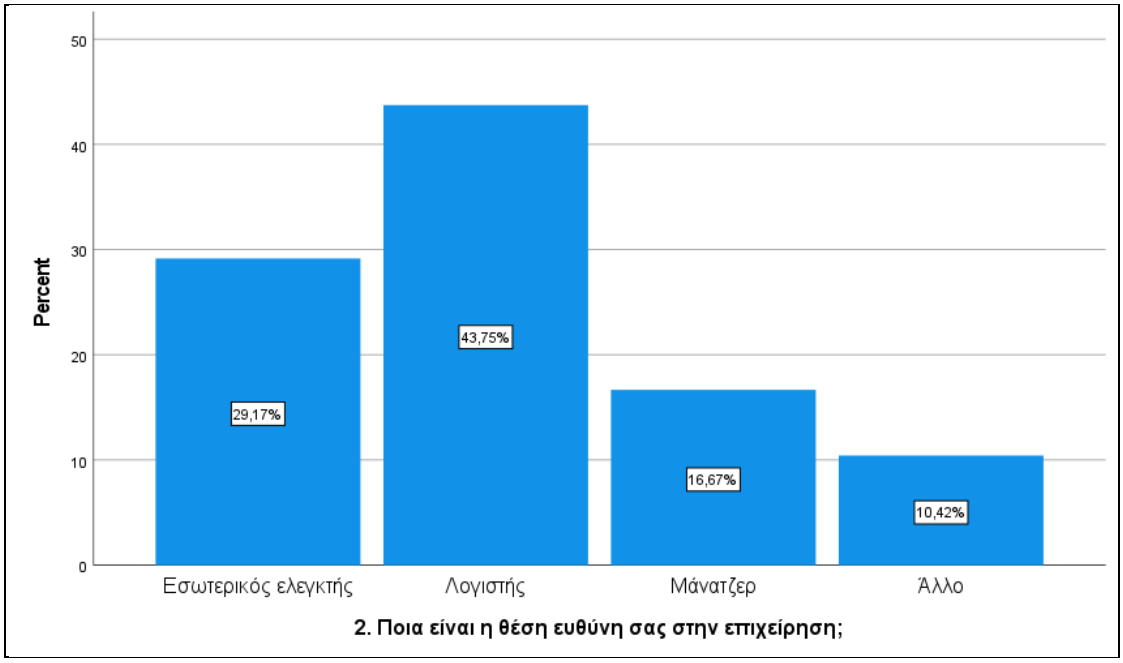

Εικόνα 2. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 2

Στη τρίτη ερώτηση εξετάστηκε το μορφωτικό επίπεδο του ατόμου.

3. Ποιο είναι το επίπεδο μόρφωσης σας;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Απόφοιτος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	3	3,1	3,1	3,1
	Κάτοχος τίτλου TEI/AEI	38	39,6	39,6	42,7
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	48	50,0	50,0	92,7
	Κάτοχος Διδακτορικού	7	7,3	7,3	100,0

Πίνακας 3. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 3

Το 50% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι είναι κάτοχοι τίτλου μεταπτυχιακών σπουδών, ενώ περίπου το 39,6% απάντησε ότι κατέχει τίτλο TEI/AEI. Από την άλλη πλευρά, μόλις επτά (7) στους ενενήντα έξι (96) δήλωσαν ότι είναι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου σπουδών. Τέλος, μόλις το 3,1% δήλωσαν ότι είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

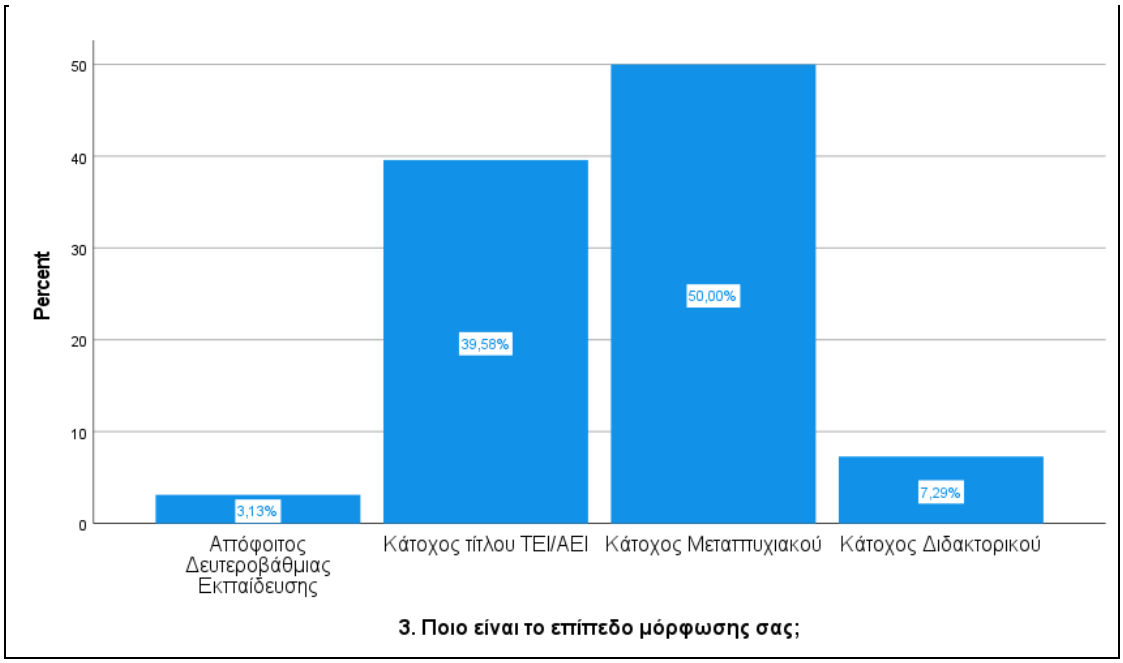

Εικόνα 3. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 3

Στην ερώτηση τέσσερα , διερευνήθηκαν τα έτη εργασιακής εμπειρίας του συμμετέχοντος.

4. Ποια είναι η εργασιακή σας εμπειρία (σε έτη) ;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 - 5 έτη	6	6,3	6,3	6,3
	6 - 10 έτη	23	24,0	24,0	30,2
	11 - 15 έτη	33	34,4	34,4	64,6
	Άνω των 15 ετών	34	35,4	35,4	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 4. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 4

Από το σύνολο των ενενήντα έξι (96) ερωτώμενων, οι τριάντα τέσσερις (34) αποκρίθηκαν ότι διαθέτουν εργασιακή εμπειρία άνω των 15 ετών. Στη συνέχεια, το 34,4% απάντησε ότι η εργασιακή τους εμπειρία κυμαίνεται από 11 έως 15 έτη, ενώ το 24% δήλωσε ότι διαθέτει 6 έως 10 έτη εργασιακής εμπειρίας. Τέλος, το 6,3% των ατόμων αποκρίθηκαν ότι τα χρόνια εργασιακής τους εμπειρίας κυμαίνονται από 1 έως 5.

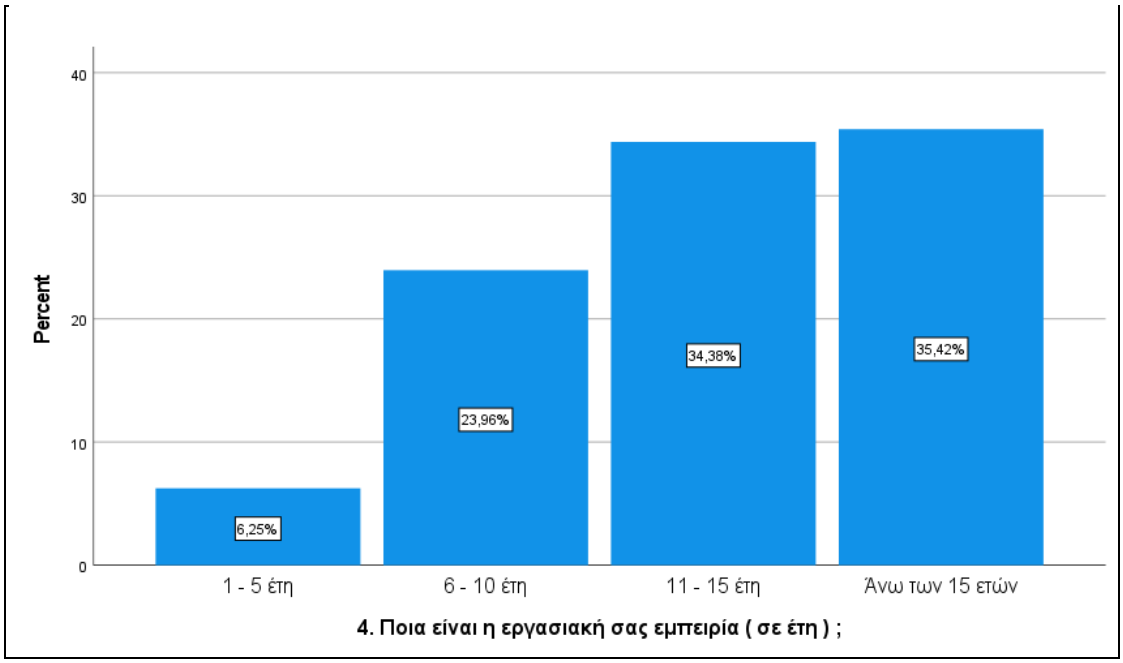

Εικόνα 4. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 4

Μέρος Β. Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου

Στην ερώτηση πέντε, διερευνάται ο βαθμός στον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί «υπηρεσία» δημιουργίας προστιθέμενης αξίας.

5. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί υπηρεσία "δημιουργίας" προστιθέμενης αξίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	4	4,2	4,2	4,2
	Σε μέτρια κλίμακα	33	34,4	34,4	38,5
	Σε μεγάλη κλίμακα	46	47,9	47,9	86,5
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	13	13,5	13,5	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 5. Περιγραφικά στατιστικά για τη ερώτηση 5

Το 47,9% του δείγματος απάντησε, ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί υπηρεσία «δημιουργίας» προστιθέμενης αξίας, σε μεγάλο βαθμό. Ενώ, το 34,4% του συνόλου δήλωσε, ότι η διατυπωθείσα ερώτηση ισχύει σε μέτρια κλίμακα. Το 13,5% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι συμφωνούν με την ερώτηση, σε πολύ μεγάλο βαθμό. Τέλος, μόλις το 4,2% δήλωσε ότι συμφωνεί, σε μικρή κλίμακα, με τη διατυπωθείσα θέση.

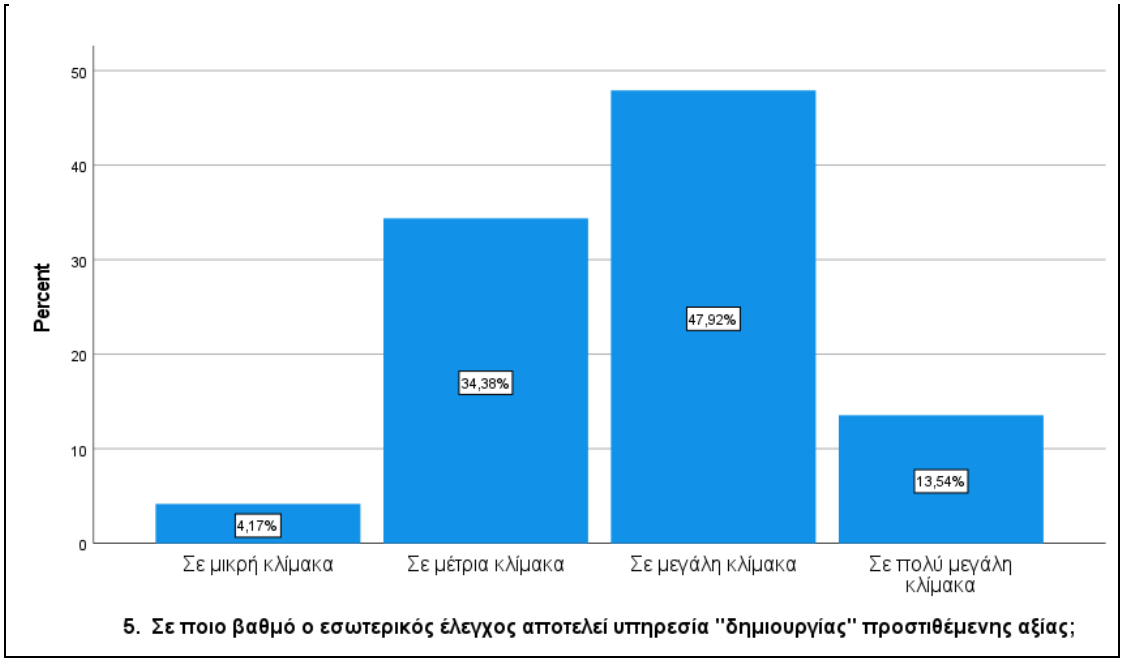

Εικόνα 5. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 5

Στην ερώτηση έξι, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο, ο εσωτερικός έλεγχος κοινοποιεί συστάσεις, αναφορικά με τη βελτίωση των επιχειρησιακών διαδικασιών.

6. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος κοινοποιεί συστάσεις , αναφορικά με τη βελτίωση των επιχειρησιακών διαδικασιών;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	7	7,3	7,3	7,3
	Σε μέτρια κλίμακα	27	28,1	28,1	35,4
	Σε μεγάλη κλίμακα	45	46,9	46,9	82,3
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	17	17,7	17,7	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 6. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 6

Το 46,9% από το σύνολο του δείγματος δήλωσε ότι ο εσωτερικός έλεγχος κοινοποιεί συστάσεις, αναφορικά με την βελτίωση των επιχειρησιακών διαδικασιών, σε μεγάλη κλίμακα. Επιπρόσθετα, το 17,7% των ερωτηθέντων απάντησε ότι συμφωνούν με τη διατυπωθείσα ερώτηση, σε πολύ μεγάλη κλίμακα. Στο σύνολο των ενενήντα έξι (96) απαντήσεων, οι είκοσι επτά (27) απάντησαν ότι συμφωνούν σε μέτρια κλίμακα με τη διατυπωθείσα θέση ενώ μόλις επτά (7) άτομα δήλωσαν ότι συμφωνούν σε μικρή κλίμακα.

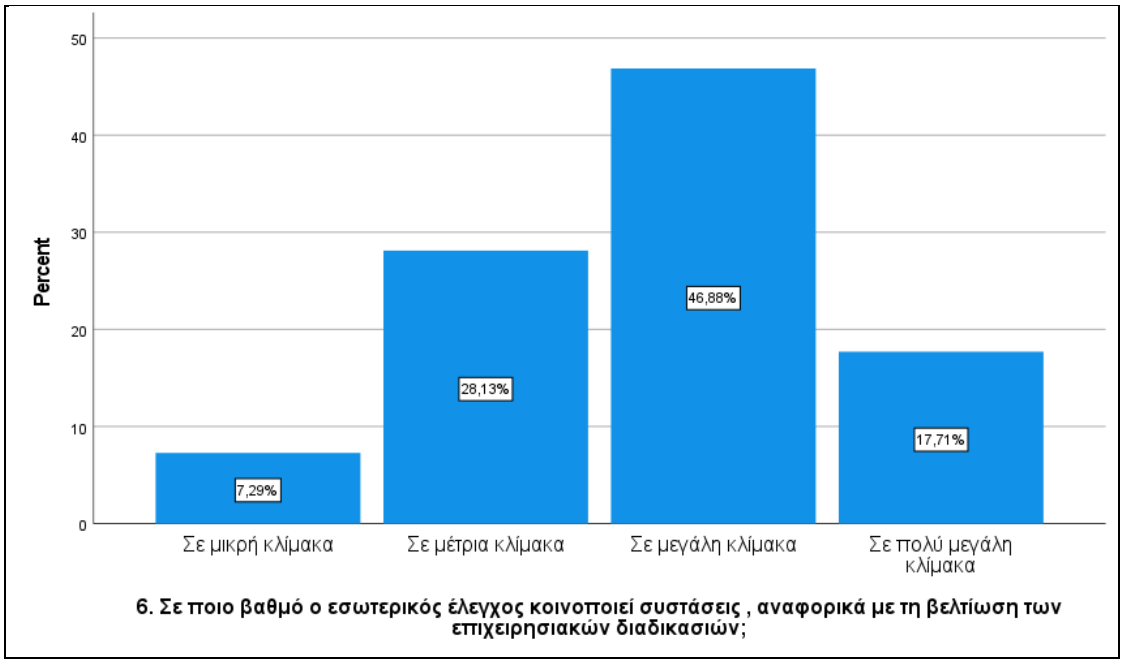

Εικόνα 6. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 6

Στην ερώτηση επτά, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο, ο εσωτερικός έλεγχος επεκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα οργανωτικών λειτουργιών.

7. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος επεκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα οργανωτικών λειτουργιών;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	5	5,2	5,2	5,2
	Σε μέτρια κλίμακα	23	24,0	24,0	29,2
	Σε μεγάλη κλίμακα	54	56,3	56,3	85,4
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	14	14,6	14,6	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 7. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 7

Όπως, γίνεται αντιληπτό κι από τον άνωθεν πίνακα, το 56,3% των ερωτηθέντων, αποκρίθηκε ότι ο εσωτερικός έλεγχος επεκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα οργανωτικών λειτουργιών, σε μεγάλη κλίμακα. Από την άλλη πλευρά, το 24% δήλωσε ότι συμφωνεί με την παρούσα θέση, σε μέτριο βαθμό, ενώ το 14,6% συμφωνεί με τη θέση αυτή σε πολύ μεγάλο βαθμό. Τέλος, πέντε (5) στα ενενήντα έξι (96) άτομα δήλωσαν ότι συμφωνούν σε μικρή κλίμακα με τη διατυπωθείσα θέση.

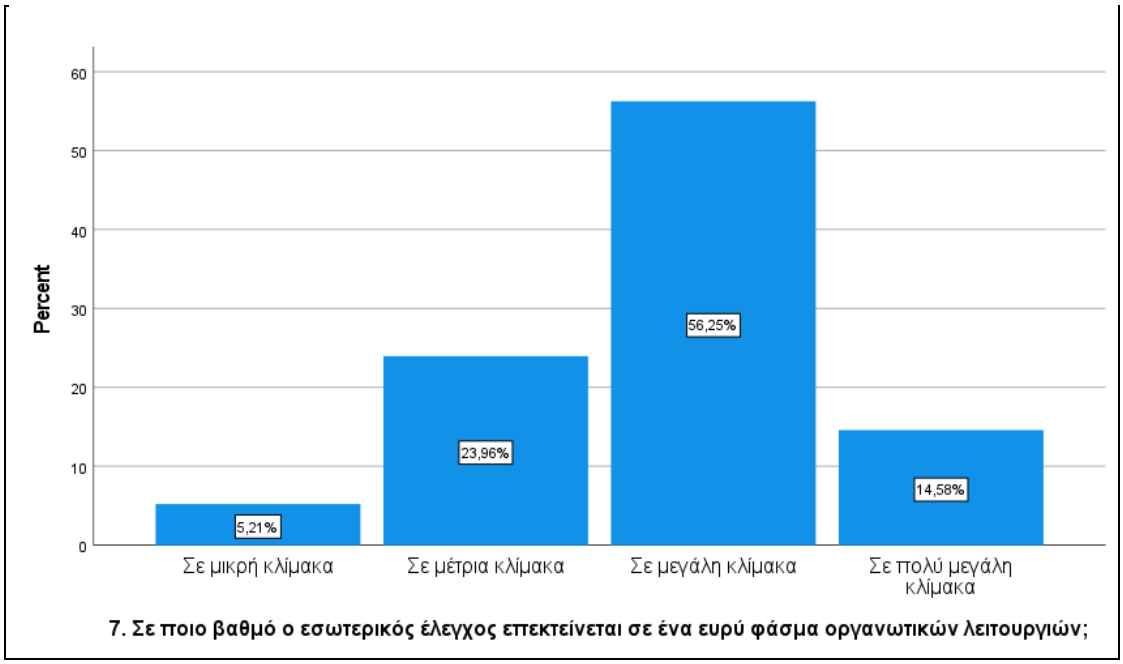

Εικόνα 7. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 7

Στην ερώτηση οκτώ, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο, ο εσωτερικός έλεγχος έχει ενεργή συμμετοχή στο στρατηγικό σχεδιασμό της επιχείρησης.

8. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος έχει ενεργό ρόλο στο στρατηγικό σχεδιασμό της επιχείρησης;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	5	5,2	5,2	5,2
	Σε μέτρια κλίμακα	25	26,0	26,0	31,3
	Σε μεγάλη κλίμακα	51	53,1	53,1	84,4
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	15	15,6	15,6	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 8. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 8

Στο δείγμα των ενενήντα έξι (96) ατόμων, το 53,1% δήλωσε ότι ο εσωτερικός έλεγχος έχει ενεργό ρόλο στο στρατηγικό σχεδιασμό της επιχείρησης, σε μεγάλη κλίμακα. Στη συνέχεια, το 26% δήλωσε ότι συμφωνεί σε μέτρια κλίμακα, με το αντικείμενο της παραπάνω ερώτησης, ενώ το 15,6% δήλωσε ότι συμφωνεί σε πολύ μεγάλη κλίμακα. Τέλος, μόλις πέντε (5) άτομα δήλωσαν ότι συμφωνούν σε μικρή κλίμακα, αναφορικά με την διατυπωθείσα πρόταση.

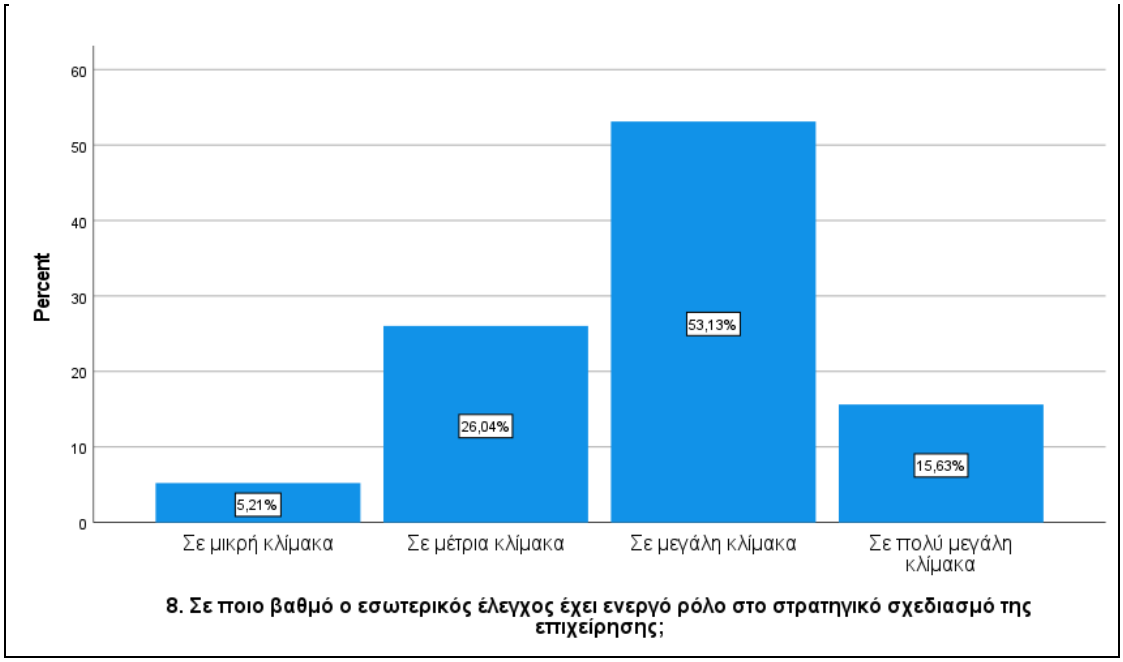

Εικόνα 8. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 8

Μέρος Γ. Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση

Στην ερώτηση εννέα, εξετάζεται ο βαθμός κατά τον οποίο , ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τη συμμόρφωση με τις διατάξεις του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης.

9. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τη συμμόρφωση με τις διατάξεις του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	5	5,2	5,2	5,2
	Σε μέτρια κλίμακα	28	29,2	29,2	34,4
	Σε μεγάλη κλίμακα	43	44,8	44,8	79,2
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	20	20,8	20,8	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 9. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 9

Το 44,8% των ερωτηθέντων, δήλωσε ότι ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τη συμμόρφωση με τις διατάξεις του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, σε μεγάλο βαθμό ενώ, το 20,8% δήλωσε ότι συμφωνεί με την ανωτέρα θέση σε πολύ μεγάλη κλίμακα. Από την άλλη πλευρά, το 29,2% του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί , σε μέτρια κλίμακα. Τέλος, μόλις πέντε (5) άτομα δήλωσαν, ότι η διατυπωθείσα θέση, ισχύει σε μικρή κλίμακα.

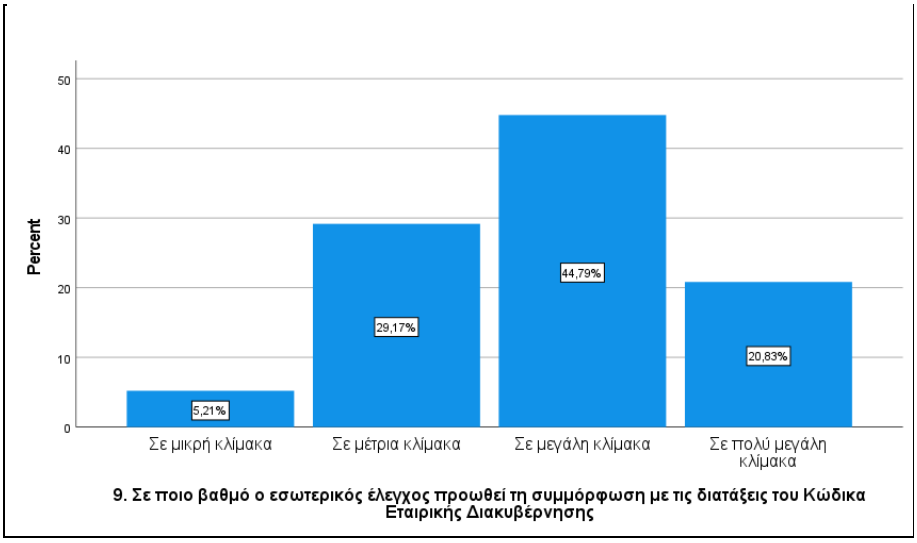

Εικόνα 9. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 9

Στην δέκατη ερώτηση, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο, ο εσωτερικός έλεγχος εξετάζει το κώδικα ηθικής και δεοντολογίας της επιχείρησης.

10. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος εξετάζει τον κώδικα ηθικής και δεοντολογίας της επιχείρησης;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	6	6,3	6,3	6,3
	Σε μέτρια κλίμακα	21	21,9	21,9	28,1
	Σε μεγάλη κλίμακα	47	49,0	49,0	77,1
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	22	22,9	22,9	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 10. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 10

Το 49% των ερωτηθέντων, ισχυρίστηκε ότι ο εσωτερικός έλεγχος εξετάζει τον κώδικα ηθικής και δεοντολογίας της επιχείρησης , σε μεγάλη κλίμακα. Στη συνέχεια, το 22,9% του δείγματος, απάντησε ότι συμφωνεί με την ανώτερη θέση, σε πολύ μεγάλο βαθμό. Ακόμα, είκοσι ένα (21) άτομα δήλωσαν ότι συμφωνούν με την διατυπωθείσα θέση , σε μέτριο βαθμό. Τέλος, το 6,3% δήλωσε ότι ο εσωτερικός έλεγχος εξετάζει τον κώδικα ηθικής και δεοντολογίας της επιχείρησης, σε μικρή κλίμακα.

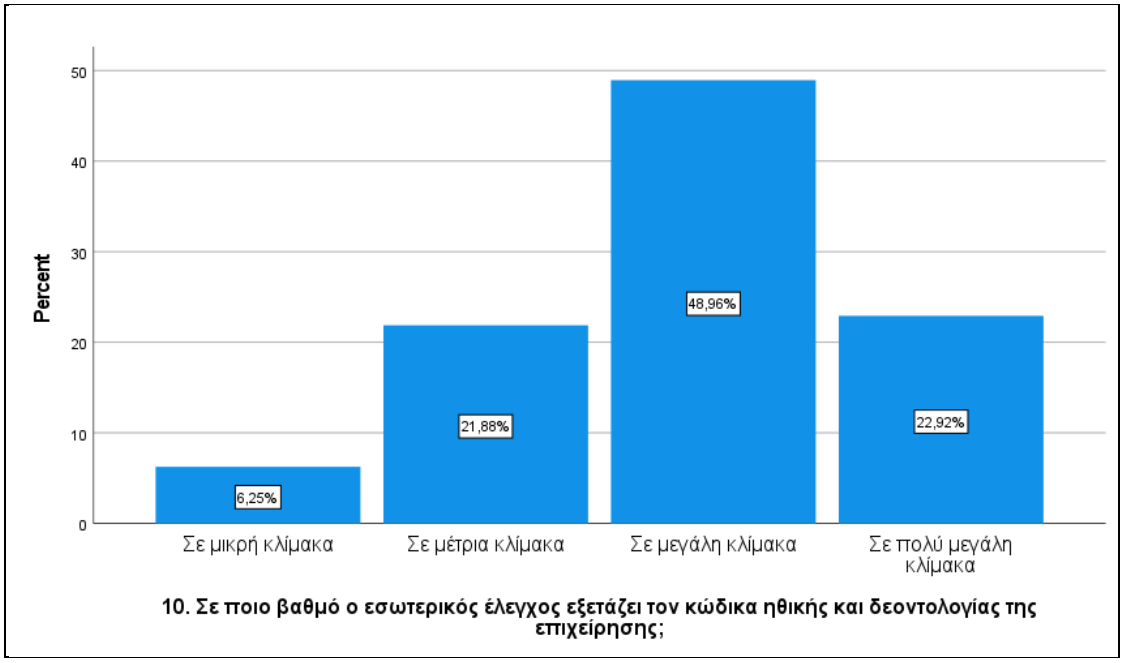

Εικόνα 10. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 10

Στην ενδέκατη ερώτηση, εξετάζεται ο βαθμός σύμφωνα με τον οποίο, ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τις κατάλληλες ηθικές αξίες και αρχές εντός του οργανισμού.

11. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τις κατάλληλες ηθικές αξίες και αρχές εντός του οργανισμού;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	4	4,2	4,2	4,2
	Σε μέτρια κλίμακα	26	27,1	27,1	31,3
	Σε μεγάλη κλίμακα	51	53,1	53,1	84,4
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	15	15,6	15,6	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 11. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 11

Όπως γίνεται αντιληπτό από τον άνωθεν πίνακα, πενήντα ένα (51) άτομα δήλωσαν ότι ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τις κατάλληλες ηθικές αξίες και αρχές εντός του οργανισμού, σε μεγάλη κλίμακα. Έπειτα, το 27,1% του δείγματος δήλωσε, ότι συμφωνεί σε μέτρια κλίμακα, με την διατυπωθείσα θέση , ενώ το 15,6% δήλωσε ότι συμφωνεί σε πολύ μεγάλη κλίμακα. Τέλος, μόλις τέσσερα (4) άτομα δήλωσαν ότι συμφωνούν σε μικρή κλίμακα, με το περιεχόμενο της ερώτησης έντεκα.

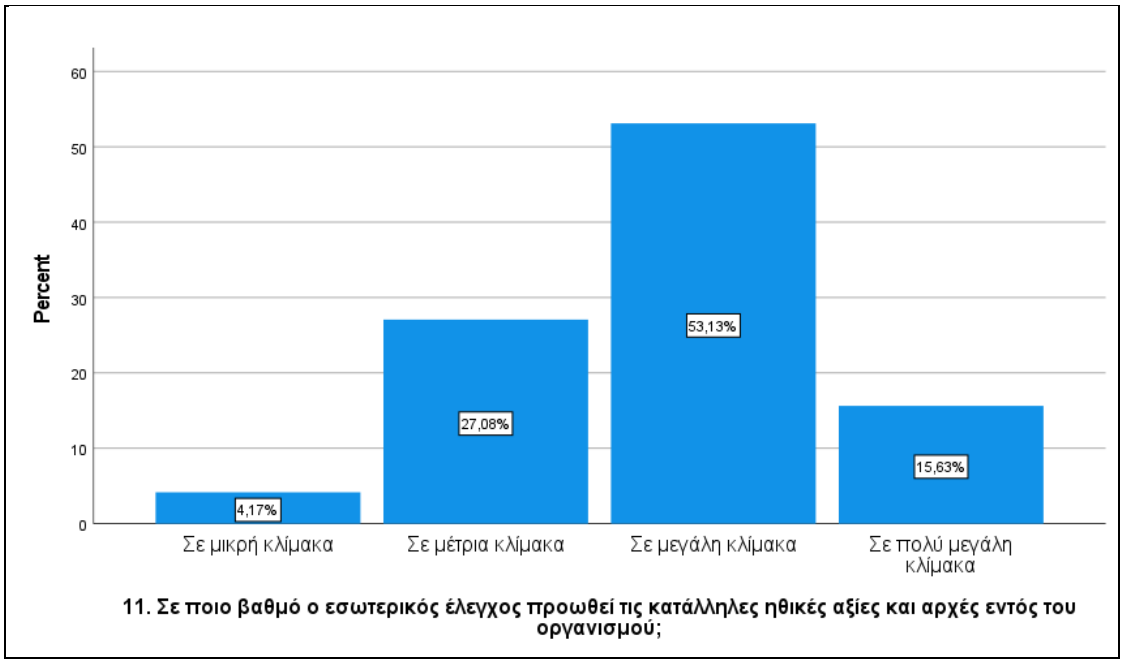

Εικόνα 11. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 11

Στη δωδέκατη ερώτηση , διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο , το διοικητικό συμβούλιο ελέγχει την αποτελεσματικότητα του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου.

12. Σε ποιο βαθμό το διοικητικό συμβούλιο ελέγχει την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	4	4,2	4,2	4,2
	Σε μέτρια κλίμακα	32	33,3	33,3	37,5
	Σε μεγάλη κλίμακα	47	49,0	49,0	86,5
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	13	13,5	13,5	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 12. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 12

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 49% των ερωτηθέντων, συμφωνεί σε μεγάλη κλίμακα, με τη θέση ότι το διοικητικό συμβούλιο ελέγχει την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον, τριάντα δύο (32) άτομα διατύπωσαν ότι συμφωνούν σε μέτρια κλίμακα, με την διατυπωθείσα θέση, ενώ το 13,5% συμφωνεί σε πολύ μεγάλη κλίμακα. Τέλος, μόλις τέσσερις (4) απαντήσεις έδειξαν μικρό βαθμό συμφωνίας , με την εν λόγω θέση.

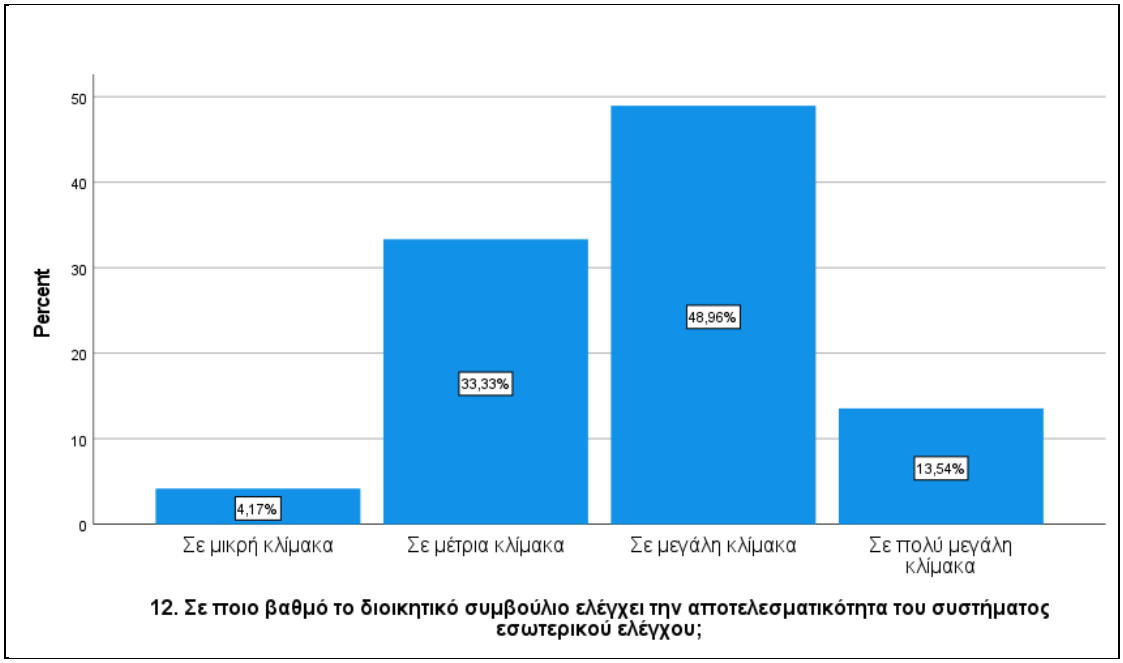

Εικόνα 12. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 12

Στη δέκατη τρίτη ερώτηση, εξετάζεται ο βαθμός κατά τον οποίο, ο εσωτερικός έλεγχος υποστηρίζει το διοικητικό συμβούλιο, σε αρμοδιότητες που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση.

13. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος υποστηρίζει το διοικητικό συμβούλιο, σε αρμοδιότητες που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση ;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	4	4,2	4,2	4,2
	Σε μέτρια κλίμακα	27	28,1	28,1	32,3
	Σε μεγάλη κλίμακα	49	51,0	51,0	83,3
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	16	16,7	16,7	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 13. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 13

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το 51% του δείγματος , δήλωσε ότι ο εσωτερικός έλεγχος υποστηρίζει το διοικητικό συμβούλιο, σε αρμοδιότητες που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση, σε μεγάλη κλίμακα. Στη συνέχεια, το 28,1% των ερωτηθέντων εκδήλωσε ότι συμφωνεί σε μέτρια κλίμακα, με το περιεχόμενο της παρούσας πρότασης, ενώ το 16,7% αποκρίθηκε ότι συμφωνεί στο μέγιστο βαθμό. Τέλος, τέσσερις (4) στους ενενήντα έξι (96), αποδέχονται την υπάρχουσα πρόταση, σε μικρή κλίμακα.

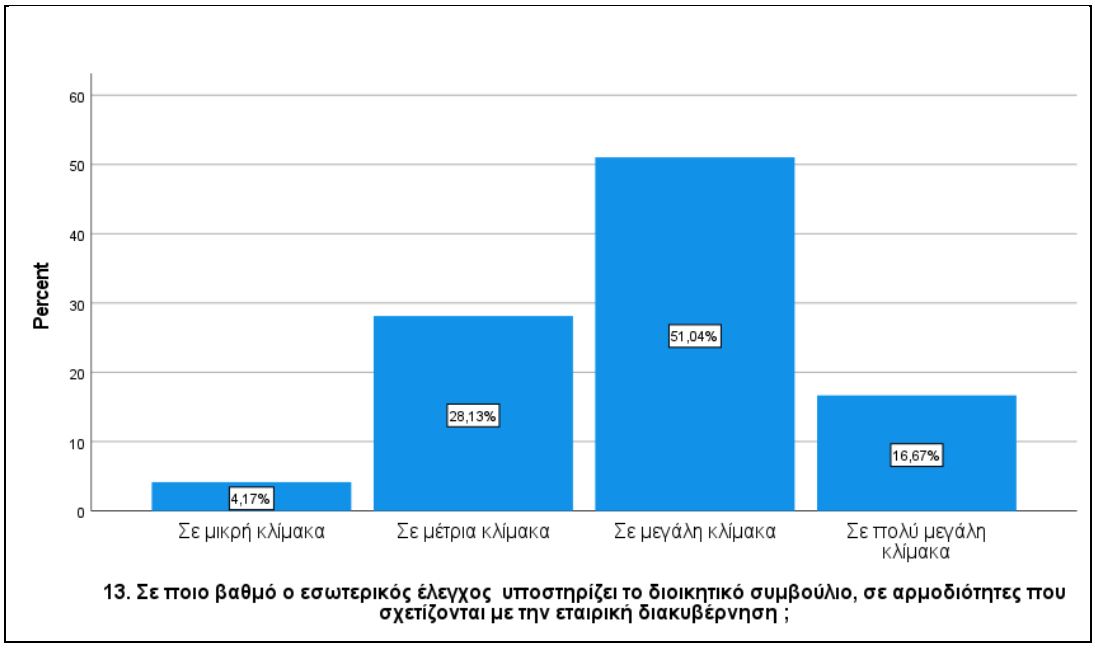

Εικόνα 13. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 13

Στη δέκατη τέταρτη ερώτηση, εξετάζεται ο βαθμός σύμφωνα με τον οποίο, ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει αξιόπιστες διαβεβαιώσεις στο διοικητικό συμβούλιο.

14. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει αξιόπιστες διαβεβαιώσεις στο διοικητικό συμβούλιο;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	6	6,3	6,3	6,3
	Σε μέτρια κλίμακα	17	17,7	17,7	24,0
	Σε μεγάλη κλίμακα	52	54,2	54,2	78,1
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	21	21,9	21,9	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 14. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 14

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν, ότι το 54,2% των ερωτηθέντων, συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό, με τη θέση ότι ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει αξιόπιστες διαβεβαιώσεις στο διοικητικό συμβούλιο. Επιπρόσθετα, το 21,9% των ατόμων που απάντησαν, δήλωσαν ότι συμφωνούν σε πολύ μεγάλο βαθμό με τη διαμορφωθείσα πρόταση, ενώ το 17,7% του συνόλου δήλωσε ότι συμφωνεί με την παρούσα θέση, σε μέτριο βαθμό. Τέλος, μόλις έξι (6) άτομα, αποκρίθηκαν ότι συμφωνούν με το εξεταζόμενο αντικείμενο, σε μικρό βαθμό.

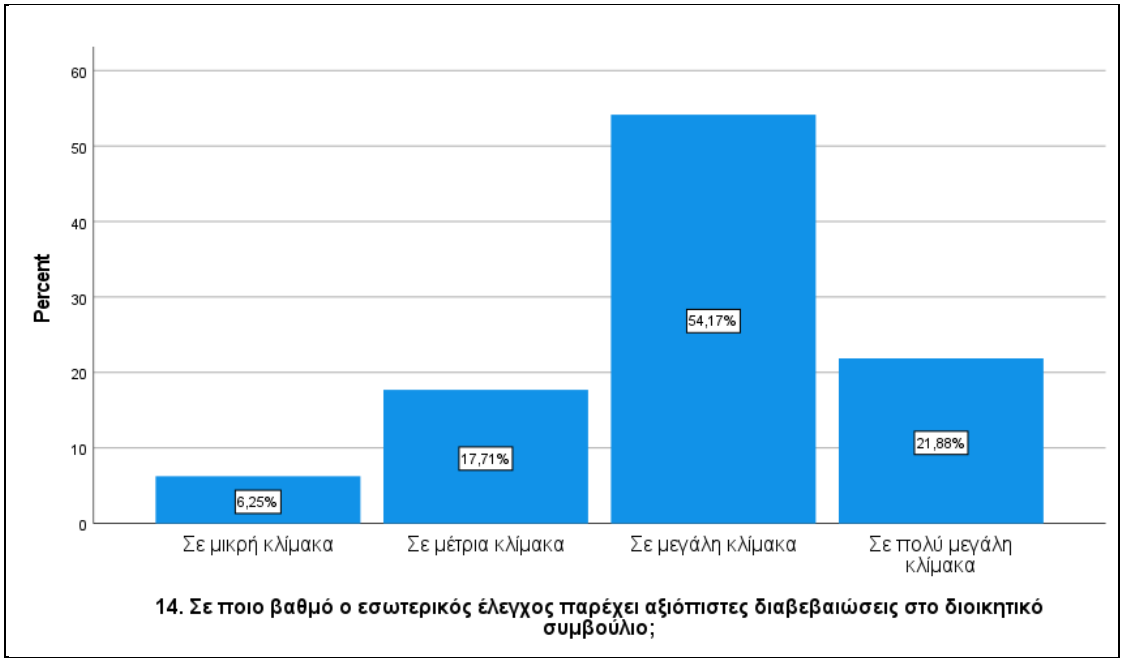

Εικόνα 14. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 14

Μέρος Δ. Εσωτερικός Έλεγχος και Επιτροπή Ελέγχου

Με τη δέκατη πέμπτη ερώτηση, διερευνάται ο βαθμός στον οποίο, υπάρχουν άτυπες αλληλεπιδράσεις μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου (πέραν των τυπικών και καθορισμένων συναντήσεων).

15 . Σε ποιο βαθμό υπάρχουν άτυπες αλληλεπιδράσεις μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου (πέραν των τυπικών και καθορισμένων συναντήσεων);

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	1,0	1,0	1,0
	Σε μικρή κλίμακα	13	13,5	13,5	14,6
	Σε μέτρια κλίμακα	20	20,8	20,8	35,4
	Σε μεγάλη κλίμακα	51	53,1	53,1	88,5
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	11	11,5	11,5	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 15. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 15

Τα αποτελέσματα έδειξαν, ότι πενήντα ένα (51) άτομα, δήλωσαν ότι υπάρχουν άτυπες αλληλεπιδράσεις μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου, σε πολύ μεγάλη κλίμακα. Στη συνέχεια, το 20,8% του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί σε μέτρια κλίμακα, με τη συγκεκριμένη θέση. Επιπρόσθετα, έντεκα (11) άτομα δήλωσαν ότι συμφωνούν με την παρούσα θέση, σε πολύ μεγάλη κλίμακα, ενώ μόλις δεκατρία (13) άτομα δήλωσαν ότι συμφωνούν, σε μικρή κλίμακα. Τέλος, μόλις το 1% των ερωτώμενων, δήλωσε ότι δε συμφωνεί καθόλου με τη εν λόγω θέση.

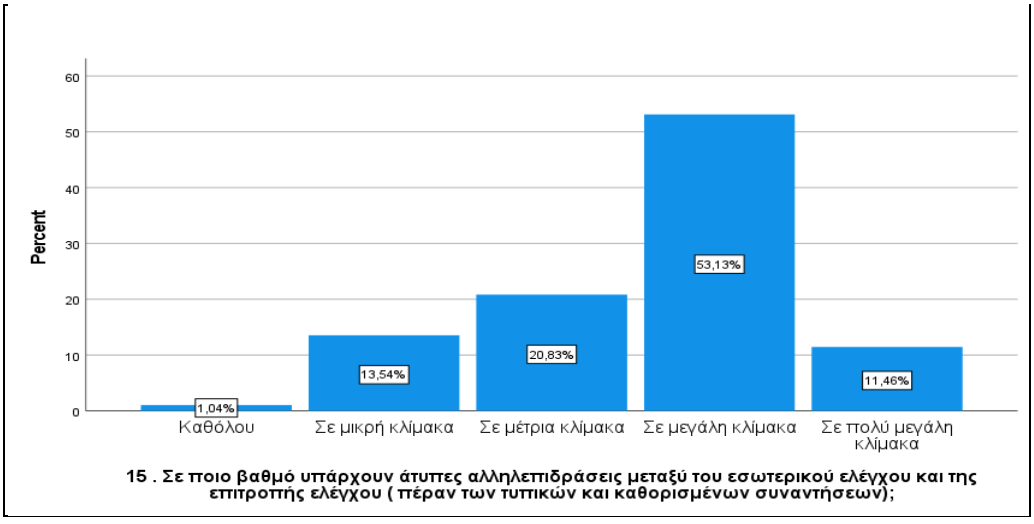

Εικόνα 15. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 15

Με την δέκατη έκτη ερώτηση, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο, η επιτροπή ελέγχου αποτελεί συνδετικό κρίκο, μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και του διοικητικού συμβουλίου

16. Σε ποιο βαθμό η επιτροπή ελέγχου αποτελεί συνδετικό κρίκο, μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και του διοικητικού συμβουλίου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	10	10,4	10,4	10,4
	Σε μέτρια κλίμακα	26	27,1	27,1	37,5
	Σε μεγάλη κλίμακα	50	52,1	52,1	89,6
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	10	10,4	10,4	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 16. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 16

Τα αποτελέσματα έδειξαν, ότι το 52,1% του δείγματος συμφωνεί σε μεγάλη κλίμακα με τη θέση, ότι η επιτροπή ελέγχου αποτελεί συνδετικό κρίκο μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και του διοικητικού συμβουλίου. Επιπλέον, είκοσι έξι (26) άτομα, αποκρίθηκαν ότι συμφωνούν με τη διατυπωθείσα θέση, σε μέτρια κλίμακα. Αξίζει να σημειωθεί, ότι δέκα (10) συμμετέχοντες συμφωνούν σε μικρή κλίμακα, με τη διατυπωθείσα θέση, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 10,4% αποκρίθηκε ότι συμφωνεί στο μέγιστο βαθμό με τη παρούσα θέση.

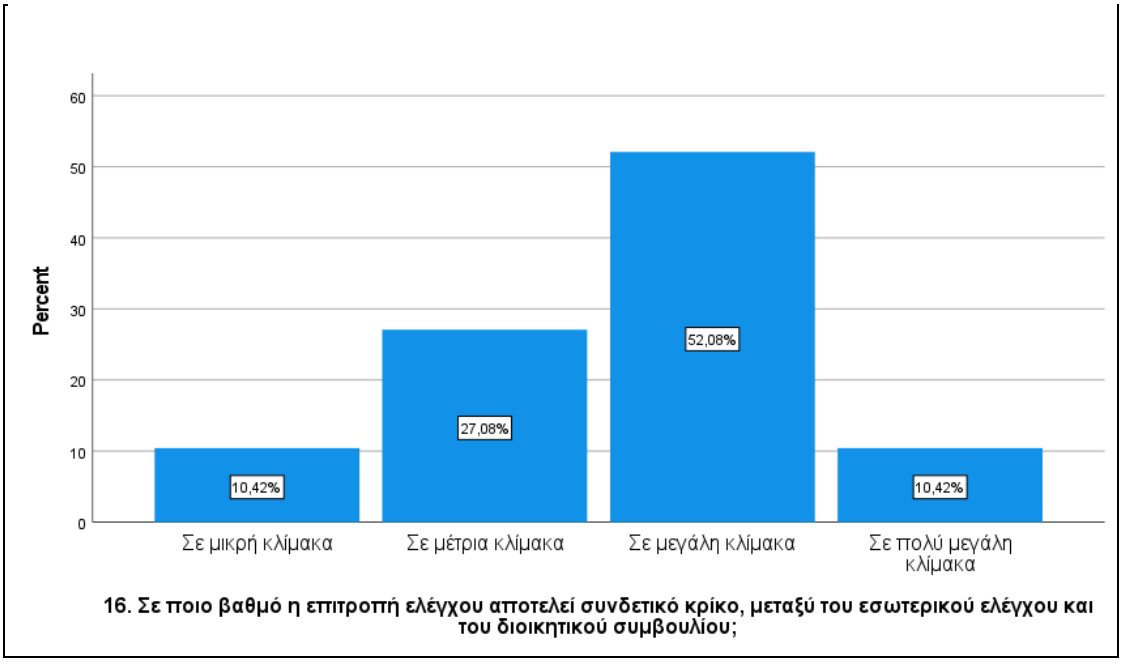

Εικόνα 16. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 16

Στην ερώτηση δέκα επτά , διερευνάται ο βαθμός σύμφωνα με τον οποίο, η επιτροπή ελέγχου υποστηρίζει τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου.

17. Σε ποιο βαθμό η ελεγκτική επιτροπή υποστηρίζει τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	1,0	1,0	1,0
	Σε μικρή κλίμακα	9	9,4	9,4	10,4
	Σε μέτρια κλίμακα	27	28,1	28,1	38,5
	Σε μεγάλη κλίμακα	45	46,9	46,9	85,4
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	14	14,6	14,6	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 17. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 17

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το 46,9% του δείγματος συμφωνεί σε μεγάλη κλίμακα με την άποψη, ότι η επιτροπή ελέγχου υποστηρίζει τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου. Επίσης, το 28,1% υποστήριξε ότι συμφωνεί με τη διαμορφωθείσα θέση, σε μέτρια κλίμακα ενώ, το 14,6% υποστήριξε ότι συμφωνεί σε πολύ μεγάλη κλίμακα με την εν λόγω θέση. Συμπληρωματικά, εννέα (9) στους ενενήντα έξι (96) ερωτώμενους , αποκρίθηκαν ότι συμφωνούν σε μικρή κλίμακα και μόλις το 1% αποκρίθηκε ότι δε συμφωνεί καθόλου με το περιεχόμενο της ερώτησης δέκα επτά (17).

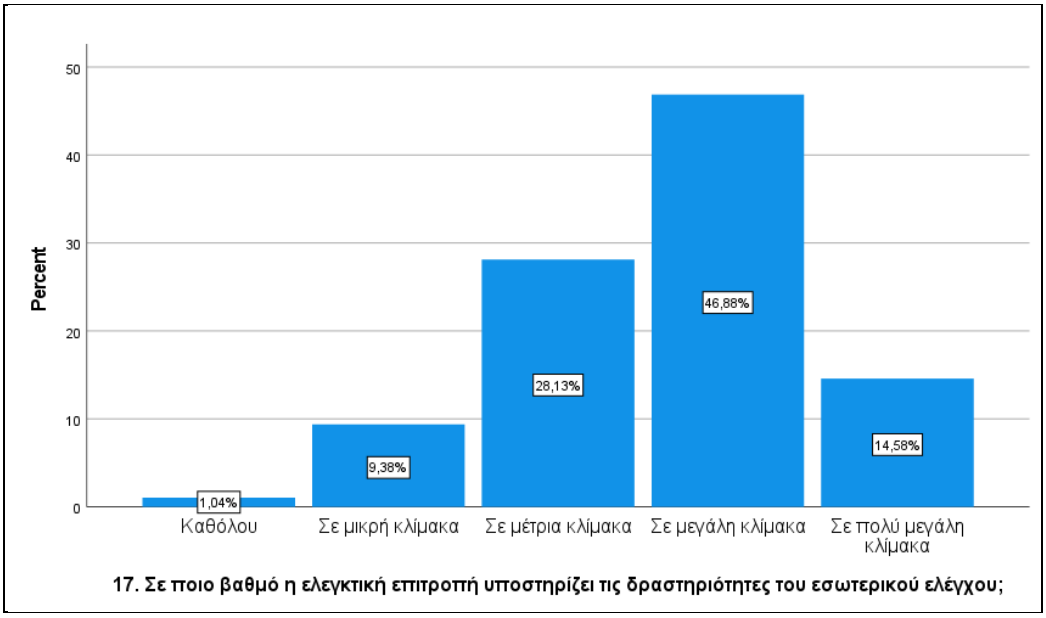

Εικόνα 17. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 17

Μέρος Ε. Εσωτερικός Έλεγχος και Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων

Με την δέκατη όγδοη ερώτηση, εξετάζεται ο βαθμός κατά τον οποίο, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων είναι χρονικά προσδιορισμένος.

18. Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων είναι χρονικά προσδιορισμένος ;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	1,0	1,0	1,0
	Σε μικρή κλίμακα	5	5,2	5,2	6,3
	Σε μέτρια κλίμακα	32	33,3	33,3	39,6
	Σε μεγάλη κλίμακα	46	47,9	47,9	87,5
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	12	12,5	12,5	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 18. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 18

Τα αποτελέσματα έδειξαν, ότι το 47,9% των ερωτηθέντων , αποκρίθηκε ότι συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με τη θέση ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων είναι χρονικά προσδιορισμένος. Στη συνέχεια, τριάντα δύο (32) άτομα απάντησαν, ότι συμφωνούν με την υπάρχουσα άποψη , σε μέτρια κλίμακα ενώ, δώδεκα (12) ερωτώμενοι αποκρίθηκαν ότι συμφωνούν σε πολύ μεγάλη κλίμακα. Από την άλλη πλευρά, μόλις πέντε (5) συμμετέχοντες δήλωσαν ότι συμφωνούν σε μικρή κλίμακα , με τη παρούσα θέση. Τέλος, μόνο ένα (1) άτομο αποκρίθηκε, ότι δε συμφωνεί καθόλου με την διατυπωθείσα θέση.

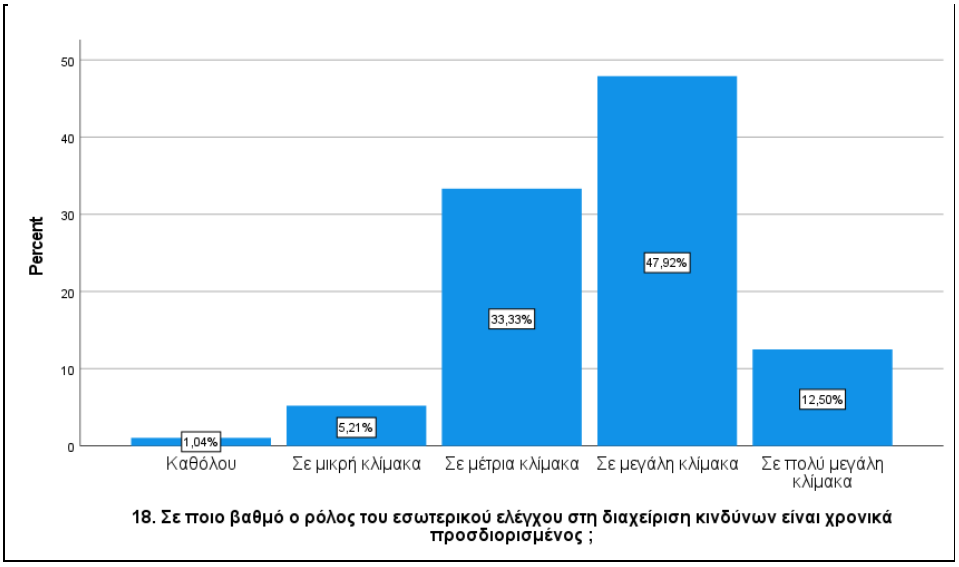

Εικόνα 18. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 18

Με τη δέκατη ένατη ερώτηση, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου προσαρμόζεται στις μεταβολές του επιχειρησιακού περιβάλλοντος.

19. Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου προσαρμόζεται στις μεταβολές του επιχειρησιακού περιβάλλοντος;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	4	4,2	4,2	4,2
	Σε μέτρια κλίμακα	32	33,3	33,3	37,5
	Σε μεγάλη κλίμακα	49	51,0	51,0	88,5
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	11	11,5	11,5	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 19. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 19

Τα αποτελέσματα έδειξαν, ότι σαράντα εννέα (49) άτομα διατύπωσαν, ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου προσαρμόζεται στις μεταβολές του επιχειρησιακού περιβάλλοντος. Έπειτα, το 33,3% του δείγματος αποκρίθηκε, ότι συμφωνεί σε μέτρια κλίμακα, με την διατυπωθείσα άποψη. Συνοψίζοντας, έντεκα (11) άτομα τόνισαν ότι συμφωνούν απόλυτα με την παρούσα πρόταση ενώ, μόλις το 4,2% επισήμαναν ότι συμφωνούν σε μικρή κλίμακα, με το περιεχόμενο της ερώτησης δέκα εννέα (19).

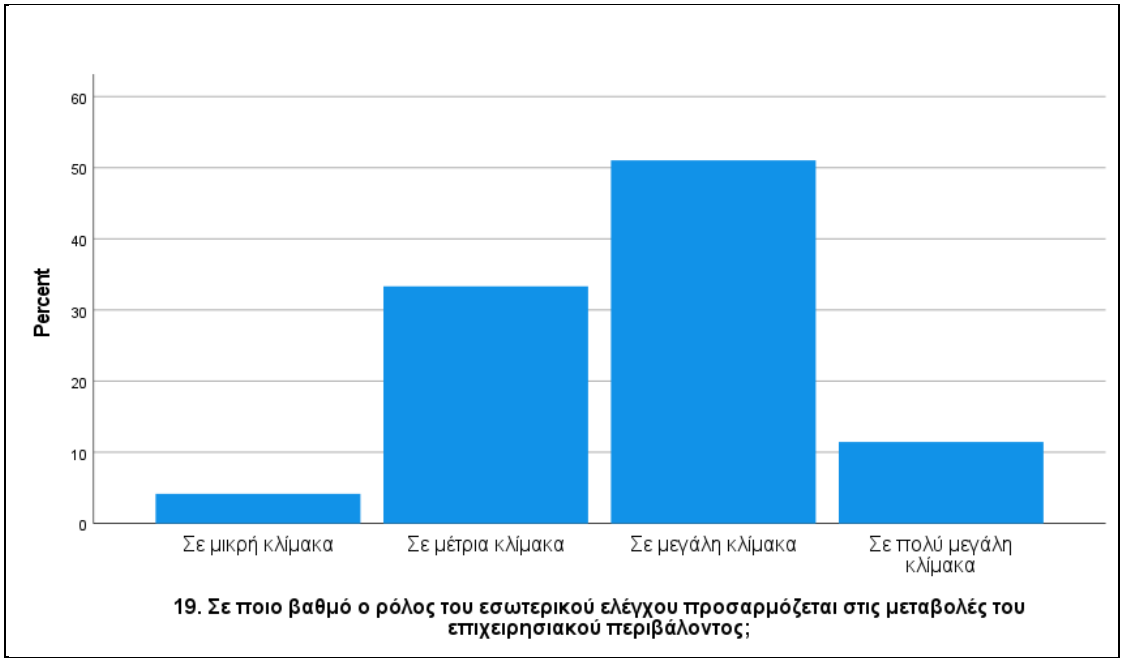

Εικόνα 19. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 19

Στην εικοστή ερώτηση , ερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο , ο εσωτερικός έλεγχος συνδράμει στη διευκόλυνση του εντοπισμού των κινδύνων.

20. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος συνδράμει στην διευκόλυνση του εντοπισμού των κινδύνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	3	3,1	3,1	3,1
	Σε μέτρια κλίμακα	26	27,1	27,1	30,2
	Σε μεγάλη κλίμακα	46	47,9	47,9	78,1
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	21	21,9	21,9	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 20. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 20

Τα αποτελέσματα έδειξαν, ότι το 47,9% των συμμετεχόντων, αποκρίθηκε ότι ο εσωτερικός έλεγχος συνδράμει στη διευκόλυνση του εντοπισμού των κινδύνων, σε μεγάλη κλίμακα. Στη συνέχεια, το 27,1% του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί, σε μέτρια κλίμακα με την παρούσα πρόταση. Έπειτα, είκοσι ένα (21) άτομα απάντησαν ότι συμφωνούν απόλυτα, με την υπάρχουσα θέση. Τέλος, το 3,1% του δείγματος εξέφρασε, ότι συμφωνεί σε μικρή κλίμακα με την παρούσα θέση.

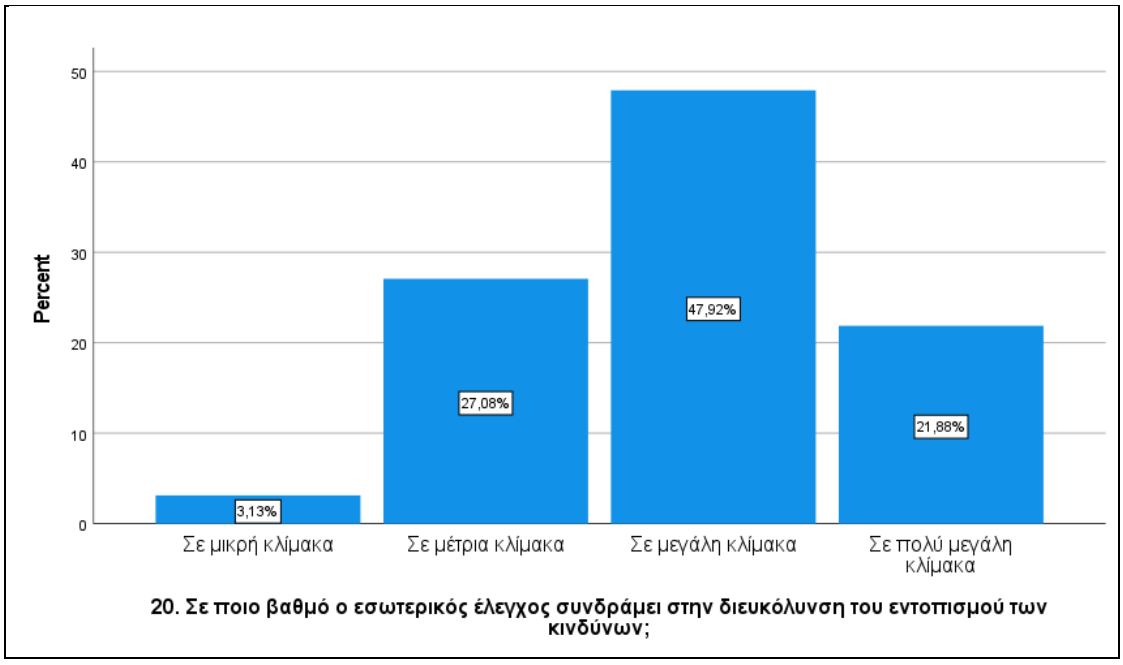

Εικόνα 20. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 20

Στην εικοστή πρώτη ερώτηση , διερευνάται ο βαθμός σύμφωνα με τον οποίο, ο εσωτερικός έλεγχος συμμετέχει σε διαδικασίες διασφάλισης διαχείρισης των επιχειρησιακών κινδύνων.

21. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος συμμετέχει σε διαδικασίες διασφάλισης διαχείρισης των επιχειρησιακών κινδύνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	3	3,1	3,1	3,1
	Σε μέτρια κλίμακα	22	22,9	22,9	26,0
	Σε μεγάλη κλίμακα	54	56,3	56,3	82,3
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	17	17,7	17,7	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 21. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 21

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν , ότι το 56,3% των ερωτηθέντων, απάντησε ότι συμφωνεί σε μεγάλη κλίμακα, με τη θέση ότι ο εσωτερικός έλεγχος συμμετέχει σε διαδικασίες διασφάλισης διαχείρισης κινδύνων . Έπειτα, είκοσι δύο (22) άτομα αποκρίθηκαν ότι συμφωνούν σε μέτρια κλίμακα, με την παραπάνω θέση ενώ, δέκα επτά (17) άτομα συμφώνησαν σε μέγιστο βαθμό με την διαμορφωθείσα πρόταση. Τέλος, μόλις το 3,1% του δείγματος επισήμανε ότι συμφωνεί σε μικρή κλίμακα με την υπάρχουσα θέση.

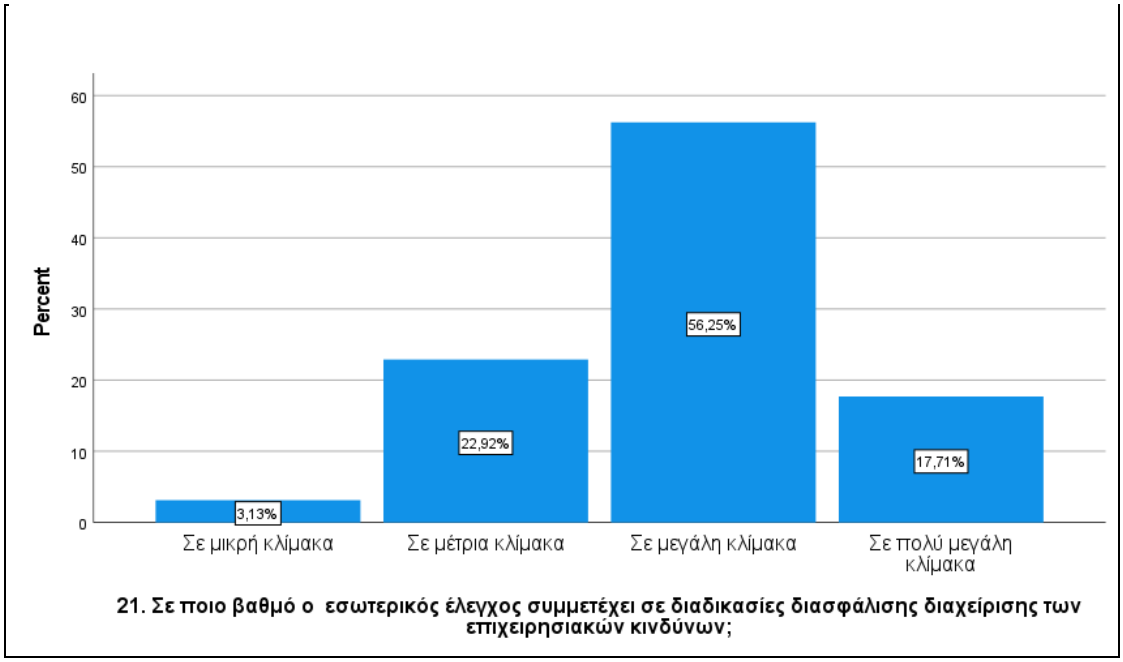

Εικόνα 21. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 21

Με την εικοστή δεύτερη ερώτηση, εξετάζεται ο βαθμός κατά τον οποίο , υπάρχει στενή αλληλεπίδραση μεταξύ του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και του τμήματος διαχείρισης κινδύνων.

22. Σε ποιο βαθμό υπάρχει στενή αλληλεπίδραση μεταξύ του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και του τμήματος διαχείρισης κινδύνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	5	5,2	5,2	5,2
	Σε μέτρια κλίμακα	28	29,2	29,2	34,4
	Σε μεγάλη κλίμακα	50	52,1	52,1	86,5
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	13	13,5	13,5	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 22. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 22

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι πενήντα (50) συμμετέχοντες συμφώνησαν σε μεγάλη κλίμακα, ότι υπάρχει στενή αλληλεπίδραση μεταξύ του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και του τμήματος διαχείρισης κινδύνων. Έπειτα, είκοσι οκτώ (28) άτομα θεώρησαν ότι η υπάρχουσα διατύπωση, ισχύει σε μέτρια κλίμακα ενώ, το 13,5% του δείγματος θεώρησε ότι η εν λόγω θέση ισχύει σε πολύ μεγάλη κλίμακα. Τέλος, πέντε (5) άτομα στο σύνολο των ενενήντα έξι (96) υποστήριξαν, ότι η παρούσα θέση ,ισχύει σε μικρή κλίμακα.

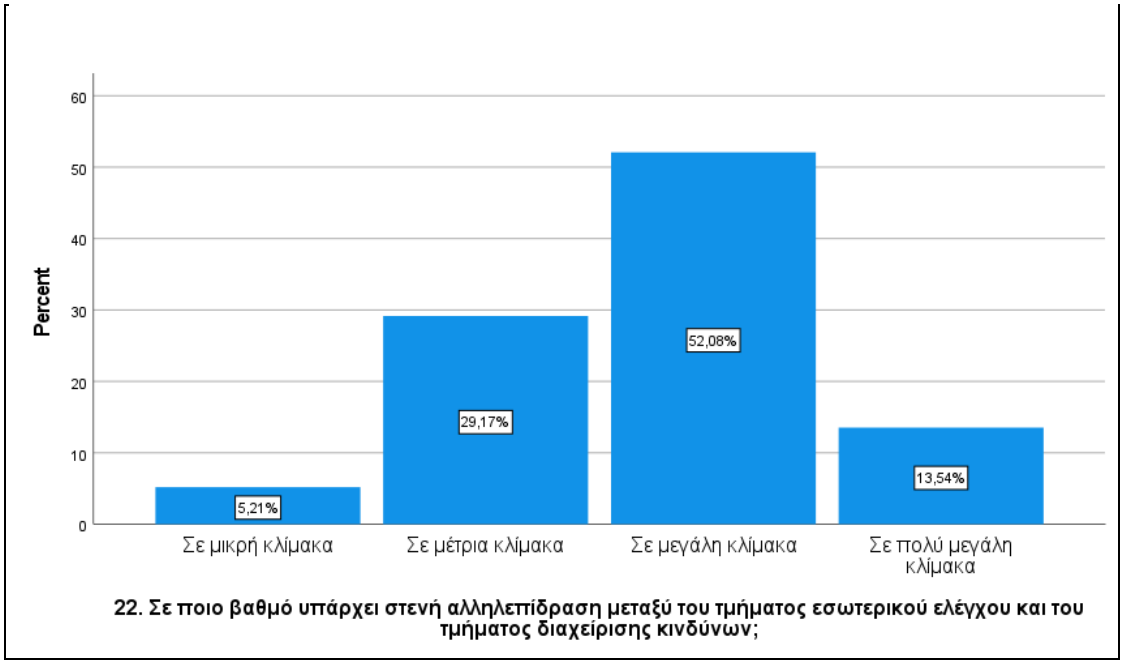

Εικόνα 22. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 22

Στην εικοστή τρίτη ερώτηση, διερευνάται ο βαθμός σύμφωνα με τον οποίο, ο εσωτερικός έλεγχος είναι υπεύθυνος για την αντιμετώπιση των κυριότερων επιχειρησιακών ρίσκων.

23. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος είναι υπεύθυνος για την αντιμετώπιση των κυριότερων επιχειρησιακών ρίσκων;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	4	4,2	4,2	4,2
	Σε μέτρια κλίμακα	29	30,2	30,2	34,4
	Σε μεγάλη κλίμακα	51	53,1	53,1	87,5
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	12	12,5	12,5	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 23. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 23

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν, ότι το 53,1% του δείγματος δήλωσε πως, ο εσωτερικός έλεγχος είναι υπεύθυνος για την αντιμετώπιση των κυριότερων επιχειρησιακών ρίσκων, σε μεγάλη κλίμακα. Επίσης, το 30,2% απάντησε , ότι συμφωνεί σε μέτρια κλίμακα, με τη διατυπωθείσα πρόταση ενώ, το 12,5% επισήμανε ότι συμφωνεί σε πολύ μεγάλη κλίμακα, με το περιεχόμενο της ερώτησης είκοσι τρία (23). Τέλος, μόλις τέσσερα (4) άτομα δήλωσαν πως συμφωνούν σε μικρή κλίμακα, με την υπάρχουσα άποψη.

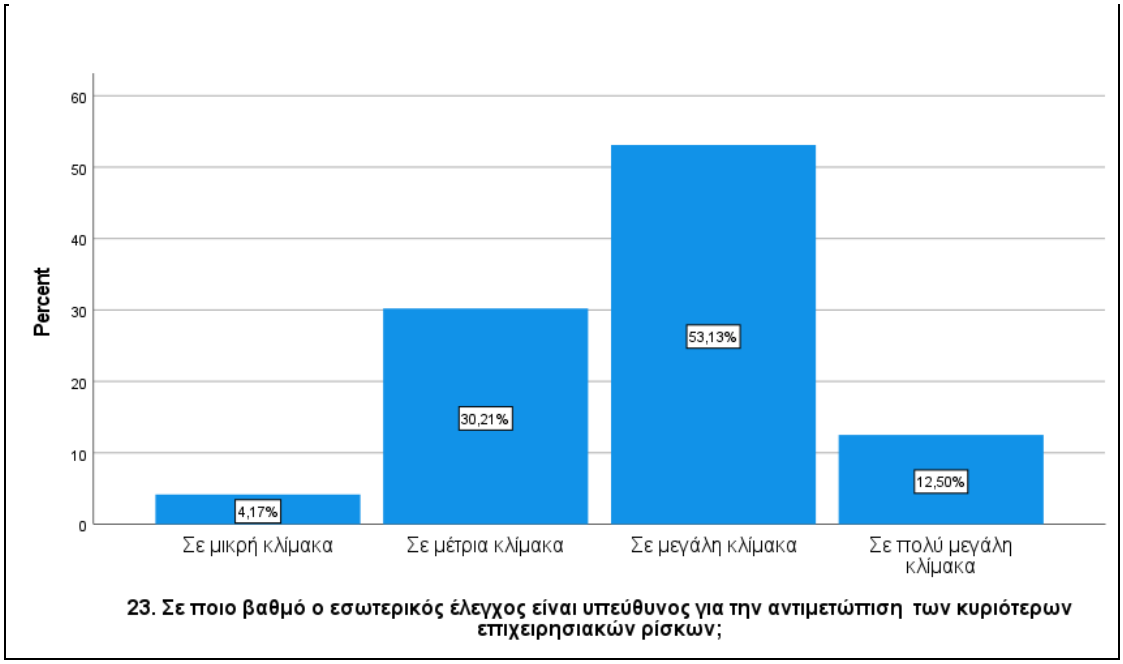

Εικόνα 23. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 23

Στην εικοστή τέταρτη και τελευταία ερώτηση, διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο ο ετήσιος σχεδιασμός του εσωτερικού ελέγχου είναι επικεντρωμένος σε διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων.

24. Σε ποιο βαθμό ο ετήσιος σχεδιασμός του εσωτερικού ελέγχου είναι επικεντρωμένος σε διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων;					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	4	4,2	4,2	4,2
	Σε μέτρια κλίμακα	18	18,8	18,8	22,9
	Σε μεγάλη κλίμακα	64	66,7	66,7	89,6
	Σε πολύ μεγάλη κλίμακα	10	10,4	10,4	100,0
	Total	96	100,0	100,0	

Πίνακας 24. Περιγραφικά στατιστικά για την ερώτηση 24

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 66,7% των συμμετεχόντων, συμφωνεί σε μεγάλη κλίμακα, με τη θέση ότι ο ετήσιος σχεδιασμός του εσωτερικού ελέγχου είναι επικεντρωμένος σε διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων. Επίσης, δέκα οκτώ (18) συμμετέχοντες δήλωσαν ότι συμφωνούν, σε μέτρια κλίμακα, με την υπάρχουσα πρόταση. Συνοψίζοντας, το 10,4% των ερωτηθέντων αποκρίθηκαν ότι συμφωνούν σε μεγάλη κλίμακα με την διατυπωθείσα θέση, ενώ μόλις τέσσερα άτομα απάντησαν ότι συμφωνούν σε μικρή κλίμακα με το περιεχόμενο της ερώτησης.

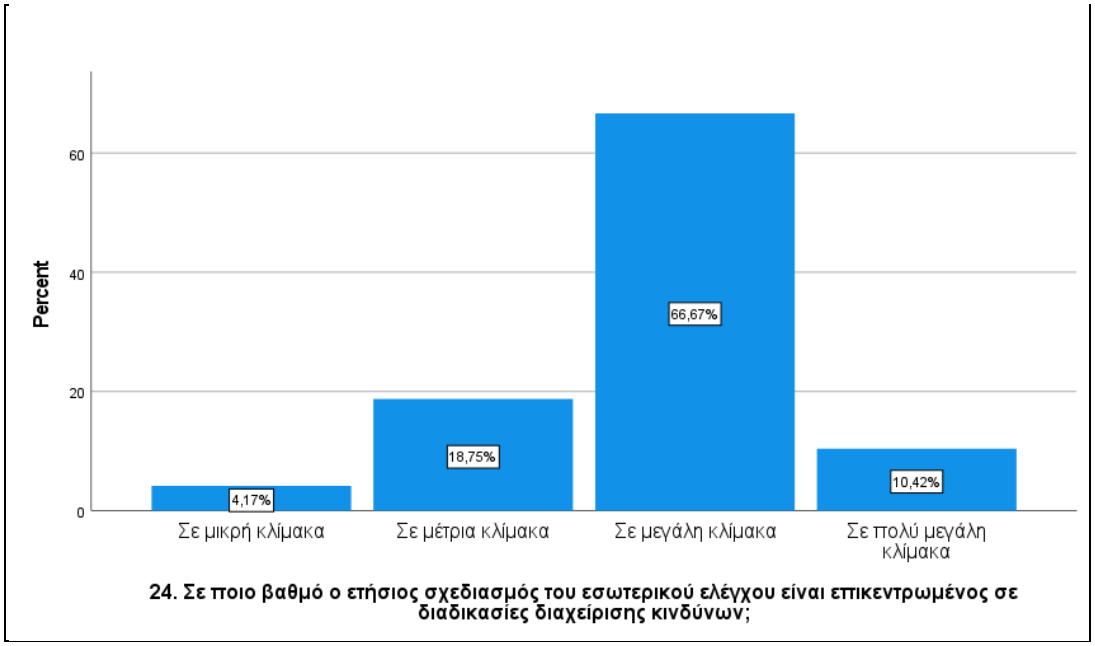

Εικόνα 24. Διαγραμματική απεικόνιση για την ερώτηση 24

Στη συνέχεια ακολουθεί ένας συγκεντρωτικός πίνακας με τα μέσα σκόρ και τις τυπικές αποκλίσεις, για τις ερωτήσεις από 5 έως 24.

Συγκεντρωτικός πίνακας μέσων όρων και τυπικών αποκλίσεων των ερωτήσεων 5 έως 24					
	N	Min	Max	Mean	Std. Dev
5. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί υπηρεσία "δημιουργίας" προστιθέμενης αξίας;	96	2	5	3,71	,753
6. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος κοινοποιεί συστάσεις , αναφορικά με τη βελτίωση των επιχειρησιακών διαδικασιών;	96	2	5	3,75	,834
7. Σε ποιο βαθμό εσωτερικός έλεγχος επεκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα οργανωτικών λειτουργιών;	96	2	5	3,80	,749
8. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος έχει ενεργό ρόλο στο στρατηγικό σχεδιασμό της επιχείρησης;	96	2	5	3,79	,767
9. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τη συμμόρφωση με τις διατάξεις του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης	96	2	5	3,81	,825
10. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος εξετάζει τον κώδικα ηθικής και δεοντολογίας της επιχείρησης;	96	2	5	3,89	,832

11. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τις κατάλληλες ηθικές αξίες και αρχές εντός του οργανισμού;	96	2	5	3,80	,749
12. Σε ποιο βαθμό το διοικητικό συμβούλιο ελέγχει την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου;	96	2	5	3,72	,750
13. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος υποστηρίζει το διοικητικό συμβούλιο, σε αρμοδιότητες που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση ;	96	2	5	3,80	,763
14. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει αξιόπιστες διαβεβαιώσεις στο διοικητικό συμβούλιο;	96	2	5	3,92	,804
15 . Σε ποιο βαθμό υπάρχουν άτυπες αλληλεπιδράσεις μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου (πέραν των τυπικών και καθορισμένων συναντήσεων);	96	1	5	3,60	,900
16. Σε ποιο βαθμό η επιτροπή ελέγχου αποτελεί συνδετικό κρίκο, μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και του διοικητικού συμβουλίου;	96	2	5	3,63	,811

17. Σε ποιο βαθμό η ελεγκτική επιτροπή υποστηρίζει τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου;	96	1	5	3,65	,882
18. Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων είναι χρονικά προσδιορισμένος;	96	1	5	3,66	,806
19. Σε ποιο βαθμό ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου προσαρμόζεται στις μεταβολές του επιχειρησιακού περιβάλλοντος;	96	2	5	3,70	,727
20. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος συνδράμει στην διευκόλυνση του εντοπισμού των κινδύνων;	96	2	5	3,89	,780
21. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος συμμετέχει σε διαδικασίες διασφάλισης διαχείρισης των επιχειρησιακών κινδύνων;	96	2	5	3,89	,724
22. Σε ποιο βαθμό υπάρχει στενή αλληλεπίδραση μεταξύ του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και του τμήματος διαχείρισης κινδύνων;	96	2	5	3,74	,757

23. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός έλεγχος είναι υπεύθυνος για την αντιμετώπιση των κυριότερων επιχειρησιακών ρίσκων;	96	2	5	3,74	,729
24. Σε ποιο βαθμό ο ετήσιος σχεδιασμός του εσωτερικού ελέγχου είναι επικεντρωμένος σε διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων;	96	2	5	3,83	,660

Πίνακας 25. Συγκεντρωτικός πίνακας μέσων όρων, τυπικών αποκλίσεων (ερωτήσεις 5 έως 24)

5.2 Ανάλυση αξιοπιστίας Cronbach's alpha

Επιθυμώντας, να εξετάσουμε την αξιοπιστία του δείγματος χρησιμοποιούμε την μέθοδο Cronbach's alpha. Γενικότερα, επιθυμούμε η μεταβλητή α να είναι μεγαλύτερη του 0,7. Στην παρούσα έρευνα, ο συντελεστής α ισούται με 0,89. Επομένως, γίνεται κατανοητό ότι το δείγμα είναι αξιόπιστο και τα δεδομένα μας διέπονται από εγκυρότητα και αξιοπιστία.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,890	24

Πίνακας 26. Ανάλυση αξιοπιστίας Cronbach's a

5.3 Ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης

Προτού, προχωρήσουμε στην ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης είναι αναγκαίο να ομαδοποιήσουμε τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, σε τέσσερις επιμέρους μεταβλητές. Πιο συγκεκριμένα, οι ερωτήσεις από 5 έως 8 , ομαδοποιούνται σε μία μεταβλητή , η οποία τιτλοφορείται ως « Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου». Στη συνέχεια, οι ερωτήσεις 9 έως 14, ομαδοποιούνται σε μία μεταβλητή, με τίτλο: «Εσωτερικός Έλεγχος & Εταιρική Διακυβέρνηση». Έπειτα, οι ερωτήσεις από 15 έως 17, ομαδοποιούνται σε μία μεταβλητή, με όνομα: «Εσωτερικός Έλεγχος & Επιτροπή Ελέγχου». Τέλος, οι ερωτήσεις 18 έως 24, ομαδοποιούνται σε μία μεταβλητή, που τιτλοφορείται ως «Εσωτερικός Έλεγχος & Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων».

Στους δύο παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι μέσοι όροι, οι τυπικές αποκλίσεις των νέων ομαδοποιημένων δεδομένων, αλλά και ο χαρακτηρισμός των νέων διαμορφωμένων μεταβλητών.

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου	96	3,76	,60
Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση	96	3,82	,62
Εσωτερικός Έλεγχος και Επιτροπή Ελέγχου	96	3,62	,75
Εσωτερικός Έλεγχος και Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων	96	3,78	,52
Valid N (listwise)	96		

Πίνακας 27. Παρουσίαση μέσων όρων, τυπικών αποκλίσεων των μετασχηματιζόμενων μεταβλητών

Η μεταβλητή « Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου» συγκεντρώνει μέσο όρο ίσο με 3,76 και τυπική απόκλιση ίση με 0,60 . Στην συνέχεια, η μεταβλητή «Εσωτερικός Έλεγχος & Εταιρική Διακυβέρνηση» συγκεντρώνει μέσο όρο ίσο με 3,82 και τυπική απόκλιση ίση με 0,62. Επιπλέον, η μεταβλητή « Εσωτερικός Έλεγχος & Επιτροπή Ελέγχου» συγκεντρώνει μέσο σκορ ίσο με 3,62 και τυπική απόκλιση ίση με 0,75.

Τέλος, η μεταβλητή «Εσωτερικός έλεγχος και Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων» συγκεντρώνει μέσο σκορ ίσο με 3,78 και τυπική απόκλιση ίση με 0,52.

Στον επόμενο πίνακα, διενεργείται ο χαρακτηρισμός των μεταβλητών , σε ανεξάρτητες και εξαρτημένες, ούτως ώστε να μπορέσουμε σε επόμενο στάδιο να διενεργήσουμε την ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης.

Μεταβλητή	**Χαρακτηρισμός μεταβλητής**
Β. Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου (V1)	Εξαρτημένη
Γ. Εσωτερικός Έλεγχος & Εταιρική Διακυβέρνηση (V2)	Ανεξάρτητη
Δ. Εσωτερικός Έλεγχος & Επιτροπή Ελέγχου (V3)	Ανεξάρτητη
Ε. Εσωτερικός Έλεγχος & Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων (V4)	Ανεξάρτητη

Πίνακας 28. Χαρακτηρισμός μεταβλητών

Επομένως, η μεταβλητή **Β. Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου**, θα λογιστεί ως εξαρτημένη , ενώ οι λοιπές τρείς μεταβλητές χαρακτηρίζονται ως ανεξάρτητες.

Σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα έχουμε R-square=0,485, κάτι το οποίο σημαίνει ότι το 48,5% της διακύμανσης της ανεξάρτητης μεταβλητής ερμηνεύεται από τις τρείς ανεξάρτητες μεταβλητές.

Πίνακας 29. R-SQUARE analysis

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,696[a]	,485	,468	,44053

a. Predictors: (Constant), Εσωτερικός Έλεγχος και Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων, Εσωτερικός Έλεγχος και Επιτροπή Ελέγχου, Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση

ANOVA[a]						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	16,817	3	5,606	28,886	,000[b]
	Residual	17,854	92	,194		
	Total	34,671	95			
a. Dependent Variable: Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου						
b. Predictors: (Constant), Εσωτερικός Έλεγχος και Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων, Εσωτερικός Έλεγχος και Επιτροπή Ελέγχου, Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση						

Πίνακας 30. ANOVA analysis

Από τον άνωθεν πίνακα μας ενδιαφέρει η τιμή sig. Στη παρούσα περίπτωση, το sig= ,000 , κάτι το οποίο δηλώνει ότι υπάρχει στατιστική σημαντικότητα.

Coefficients[a]						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,642	,344		1,869	,065
	Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση (V2)	,323	,105	,333	3,079	,003
	Εσωτερικός Έλεγχος και Επιτροπή Ελέγχου (V3)	,086	,079	,107	1,086	,280
	Εσωτερικός Έλεγχος και Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων(V4)	,417	,111	,362	3,750	,000309
a. Dependent Variable: Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου						

Πίνακας 31.Coefficients

Από τον πίνακα 31 μας ενδιαφέρει σε πρώτο πλάνο ο συντελεστής Β, ο οποίος εκφράζει τη σχέση μεταξύ της εξαρτημένης και των ανεξάρτητων μεταβλητών. Εφόσον, ο συντελεστής Β έχει θετικό πρόσημο, τότε υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στον εξεταζόμενο παράγοντα και στην ανεξάρτητη μεταβλητή, ενώ στην αντίθετη περίπτωση, που το πρόσημο είναι αρνητικό, υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ τους. Με βάση τον άνωθεν πίνακα, μπορούμε να δούμε ότι όλοι οι συντελεστές και των 3 εξαρτημένων μεταβλητών είναι θετικές, επομένως υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα

στον εξεταζόμενο παράγοντα (εξαρτημένη μεταβλητή) με τις 3 ανεξάρτητες μεταβλητές.

Συνεχίζοντας, είναι χρήσιμο να τονίσουμε ότι μέσω των συντελεστών Β, μπορούμε να σχηματίσουμε την εξίσωση παλινδρόμησης, με μορφή Y= a+ b2*x2+b3*x3+b4*x4. Επομένως, στη δική μας περίπτωση η εξίσωση που σχηματίζεται είναι η εξής : y= 0,642 + 0,323*V2+ 0,086*V3+0,417*V4.

Ωστόσο, αυτό που έχει πιο πολύ σημασία , από τον άνωθεν πίνακα, είναι η τιμή του sig ή αλλιώς ονομαζόμενου, p-value. Μέσα από τις εν λόγω τιμές, θα εξετάσουμε την ορθότητα των ερευνητικών υποθέσεων, που διατυπώθηκαν στο τρίτο κεφάλαιο. Οι συντελεστές p-value, για την εκάστοτε ανεξάρτητη μεταβλητή , θα συγκριθούν με το συντελεστή του Pearson, του οποίου η τιμή ισούται με 0,05. Στη συνέχεια, θα διατυπωθεί η μεθοδολογία αναφορικά με το συντελεστή του Pearson. Αν p-value<0,05, τότε θα πρέπει να απορριφθεί η ερευνητική μας υπόθεση, ενώ αν p-value>0,05 η ερευνητική μας υπόθεση θα είναι αποδεκτή.

Για τη μεταβλητή (V2) «Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση», ισχυεί ότι sig=p-value=0,003<0,05. Επομένως, η ερευνητική υπόθεση **H_1: Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου δεν σχετίζεται θετικά με την σχέση του Εσωτερικού Ελέγχου και της Εταιρικής Διακυβέρνησης,** απορρίπτεται. Επομένως, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με τη σχέση του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης.

Εν συνεχεία, για την μεταβλητή (V3) «Εσωτερικός Έλεγχος και Επιτροπή Ελέγχου», ισχύει ότι sig=p-value=0,280>0,05. Επομένως, η ερευνητική υπόθεση **H_2: Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου δεν σχετίζεται θετικά με την σχέση του Εσωτερικού Ελέγχου και της Επιτροπής Ελέγχου,** γίνεται αποδεκτή. Όμως, θα πρέπει να τονιστεί ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου , δεν σχετίζεται στατιστικά σημαντικά με τη σχέση του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου.

Τέλος, αναφορικά με την μεταβλητή (V4) «Εσωτερικός Έλεγχος και Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων», ισχύει ότι p-value=sig=0,000309<0,05. Επομένως, η ερευνητική υπόθεση **H_{30}: Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου δεν σχετίζεται θετικά με τη σχέση του Εσωτερικού Ελέγχου και της Διαχείρισης Επιχειρησιακών Κινδύνων,** απορρίπτεται**.** Συνοψίζοντας, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται

θετικά και στατιστικά σημαντικά με τη σχέση του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης επιχειρησιακών κινδύνων.

Κεφάλαιο 6. Συμπεράσματα, Περιορισμοί και Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

6.1 Συμπεράσματα

Οι μεταβολές στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον, έχουν φέρει στο προσκήνιο νέους επιχειρηματικούς κινδύνους, τους οποίους οι διοικήσεις των επιχειρήσεων καλούνται να τους εξαλείψουν ή να τους περιορίσουν. Ένας δυναμικός επιχειρησιακός μηχανισμός, που έρχεται να δώσει λύσεις, σε ζητήματα επιχειρησιακών απειλών, είναι ο εσωτερικός έλεγχος. Σε πολλές περιπτώσεις, ο εσωτερικός έλεγχος, αποτελεί εκείνο το τμήμα της επιχείρησης, που είναι υπεύθυνο για τον εντοπισμό, τη ανάλυση αλλά και την αντιμετώπιση των κυριότερων επιχειρησιακών απειλών.

Από την άλλη πλευρά, ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να θεωρηθεί ως ένας βασικός πυλώνας του συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης. Αυτό μπορεί να στηριχθεί στο γεγονός ότι ο εσωτερικός έλεγχος, μέσω των αρμοδιοτήτων του, λαμβάνει μέρος στην λήψη σημαντικών εταιρικών αποφάσεων και κατά συνέπεια στην πραγμάτωση των εταιρικών στόχων. Πιο συγκεκριμένα, μπορεί να θεωρηθεί ως μια αξιόπιστη πηγή πληροφοριών για την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών, όπως το διοικητικό συμβούλιο μιας επιχείρησης, και επομένως διαθέτει συμβουλευτικό χαρακτήρα και υποστηρίζει τους διάφορους stakeholders σε ζητήματα εταιρικής διακυβέρνησης.

Σε αυτό το σημείο, είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθεί μια εκτενής αναφορά στα συμπεράσματα που κατέληξε η εν λόγω έρευνα. Αρχικά, θα πρέπει να τονισθεί πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες της έρευνας , είχαν το επάγγελμα του λογιστή, ενώ ο τύπος των εταιριών που κυριάρχησε , ήταν οι επιχειρήσεις Παροχής Υπηρεσιών. Ακόμα, αξίζει να σημειωθεί ότι το 50% του δείγματος ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, ενώ τα περισσότερα πρόσωπα που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο , δήλωσαν ότι η εργασιακή τους εμπειρία ανέρχεται άνω των 15 ετών.

Στη συνέχεια, όσον αφορά τον ρόλο του εσωτερικού ελέγχου, αποδείχθηκε ότι αποτελεί μια λειτουργία που προσδίδει «προστιθέμενη αξία» σε μια επιχείρηση, με την έννοια ότι παρέχει αντικειμενικές διαβεβαιώσεις , συνεισφέρει στην αποτελεσματικότητα της εταιρικής διακυβέρνησης και συμβάλλει στη διαχείριση

κινδύνων. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι μέσα από την εν λόγω έρευνα, αποδείχθηκε ότι ο εσωτερικός έλεγχος επεκτείνεται ,σε υψηλό βαθμό, σε ένα ευρύ φάσμα οργανωτικών λειτουργιών, συγκριτικά με παρόμοια έρευνα των Abuazza *et al.* (2015).

Όσον αφορά, τη σχέση εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης , αποδείχθηκε μέσω της ανάλυσης παλινδρόμησης, ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με την εταιρική διακυβέρνηση. Πιο συγκεκριμένα, αποδείχτηκε μέσω των απαντηθέντων ερωτημάτων , ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί θεματοφύλακα των αξιών και κανονισμών του κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς σε αρκετές περιπτώσεις αποτελεί υπεύθυνο τμήμα για την διάδοση αυτών, σε όλα τα τμήματα των επιχειρήσεων. Έπειτα, αποδείχτηκε ότι τα διοικητικά συμβούλια των εταιριών ελέγχουν τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου ,σε υψηλό βαθμό. Το προηγούμενο συμπέρασμα, έχει επίσης διατυπωθεί και από τους Florea and Florea (2013). Επιπλέον, είναι αναγκαίο να τονισθεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει υποστήριξη στο διοικητικό συμβούλιο μιας εταιρίας, επάνω σε δραστηριότητες εταιρικής διακυβέρνησης , σε υψηλό βαθμό, ενώ παράλληλα φροντίζει να παρέχει αξιόπιστες διαβεβαιώσεις προς αυτό. Όλα τα παραπάνω, όσον αφορά το συγκεκριμένο δείγμα, δείχνουν μια αποτελεσματική και αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της διοίκησης.

Όσον αφορά ,την σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου, υπάρχει ως ένα βαθμό συσχέτιση, αλλά δεν διέπεται από στατιστική σημαντικότητα. Επομένως, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης, αναφορικά με τη σχέση εσωτερικού ελέγχου και επιτροπή ελέγχου, στο δείγμα της έρευνας. Κυριότερο συμπέρασμα, αποτέλεσε το γεγονός ότι η επιτροπή ελέγχου αποτελεί «μεσάζοντα» μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της διοίκησης , και ότι υποστηρίζει σε υψηλό βαθμό τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου.

Προχωρώντας, μέσω της έρευνας προέκυψε ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου σχετίζεται θετικά και στατιστικά σημαντικά με τη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων. Αρχικά, τονίστηκε ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων είναι χρονικά προσδιορισμένος, σε αρκετό βαθμό, ενώ τροποποιείται , σε μεγάλη κλίμακα, σύμφωνα με τις μεταβολές που συμβαίνουν στο επιχειρησιακό περιβάλλον. Στη συνέχεια, διαπιστώθηκε ότι ο εσωτερικός έλεγχος , σε υψηλό βαθμό,

συμμετέχει σε διαδικασίες εντοπισμού, διασφάλισης , διαχείρισης κινδύνων. Ενώ, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος έρχεται αντιμέτωπος με τα κυριότερα επιχειρησιακά ρίσκα, σε μεγάλη κλίμακα, κάτι το οποίο αποδεικνύεται και από την έρευνα των Drogalas *et al.* (2017). Τέλος, αποδείχτηκε σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό, ότι ο ετήσιος σχεδιασμός διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου εστιάζεται σε διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων, κάτι το οποίο αποδεικνύεται κι απ την έρευνα της Zainal Abidin (2017).

Επομένως, με βάση τα παραπάνω, μπορούμε να διατυπώσουμε το συμπέρασμα , ότι ο εσωτερικός έλεγχος κατέχει αρκετά σημαντικό ρόλο στις επιχειρήσεις του εξεταζόμενου δείγματος. Ειδικότερα, μέσα από την αξιολόγηση και την διερεύνηση των ερευνητικών υποθέσεων, αποδείχθηκε ότι ο εσωτερικός έλεγχος συνδράμει σε μεγάλο βαθμό στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων και στην εταιρική διακυβέρνηση.

6.2 Περιορισμοί έρευνας

Ένα βασικό περιορισμό της έρευνας αποτέλεσε το σύντομο χρονικό διάστημα, μέσα στο οποίο διενεργήθηκε η εμπειρική έρευνα. Έπειτα, σημαντικό περιορισμό αποτελεί η έλλειψη παρόμοιων ερευνών για την περίπτωση της Ελλάδας, ούτως ώστε να υπάρξει σύγκριση αποτελεσμάτων. Όμως, το σημαντικότερο εμπόδιο στάθηκαν τα υγειονομικά μέτρα (μέτρα COVID-19), που απέτρεψαν την επικοινωνία με περισσότερες επιχειρήσεις και επομένως την διανομή περισσότερων ερωτηματολογίων , ούτως ώστε το δείγμα να ήταν περισσότερο ευρύ. Τέλος, θα πρέπει να τονισθεί ότι δεν μπορεί να προσδιορισθεί επαρκώς ο βαθμός αντικειμενικότητας και αμεροληψίας, των δοθέντων απαντήσεων.

6.3 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Σύμφωνα, με τα όσα ειπώθηκαν στην προηγούμενη ενότητα (6.2) , ως μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να προταθεί η διενέργεια προσωπικών συνεντεύξεων με στελέχη επιχειρήσεων, που θα σχετίζονται με θέματα εταιρικής διακυβέρνησης και διαχείρισης κινδύνων. Κάτι τέτοιο θα συντελούσε, στο να παραχθούν πιο συγκεκριμένα αποτελέσματα και να αποτυπωθούν πιο σφαιρικά οι απόψεις των

συνεντευξιαζόμενων. Φυσικά, απαραίτητη προϋπόθεση θα αποτελούσε , να υπάρχει ένα σεβαστό χρονικό διάστημα για την διεκπεραίωση της έρευνας. Ακόμα, αυτή η προσωπική συνέντευξη θα μπορούσε να διενεργηθεί είτε μέσω τηλεφώνου, είτε μέσω της χρήσης κοινωνικών δικτύων επικοινωνίας (όπως Skype,Viber,Zoom) ή ακόμα και μέσω προσωπικής συνάντησης. Τέλος, όσον αφορά το περιεχόμενο των ερωτήσεων που θα μπορούσαν να τεθούν σε τέτοιους είδους συνεντεύξεις, θα ήταν μια ενδιαφέρουσα ιδέα να τεθούν ερωτήματα σε πιο πρακτικά ζητήματα επάνω στο ερευνητικό αντικείμενο, παρά να χρησιμοποιηθούν ερωτήσεις που να απαντώνται κυρίως με θεωρητικές γνώσεις και προσεγγίσεις.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Βασιλείου, Δ., Ηρειώτης, Ν., Μενεξιάδης, Μ., Μπάλιος, Δ. (2017). Εσωτερικός έλεγχος για επιχειρήσεις και οργανισμούς, εκδόσεις Rosili, Αθήνα.
- Καραμανής, Κ. (2008). *Σύγχρονη Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα*, εκδόσεις Μέμφις ΑΕ, Αθήνα.
- Λουμιώτης, Β. (2019). Διαχείριση κινδύνων και εσωτερικός έλεγχος, έκδοση 2η, εκδόσεις Ινστιτούτο εκπαίδευσης σώματος ορκωτών ελεγκτών λογιστών, Αθήνα .
- Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2013). Σύγχρονα Θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου, εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα.
- Νεγκάκης Χ. και Ταχυνάκης Π., (2017). Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής & εσωτερικού ελέγχου: σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα.

Ξενόγλωσση

1. Abdullatif, M. and Kawuq, S. (2015). "The role of internal auditing in risk management: evidence from banks in Jordan", *Journal of Economic and Administrative Sciences*, Vol. 31 No. 1, pp. 30-50.
2. Abuazza, W.O., Mihret, D.G., James, K. and Best, P. (2015). "The perceived scope of internal audit function in Libyan public enterprises", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 30 No. 6/7, pp. 560-581.
3. Alezban, A. and Sawan, N. (2015). "The impact of audit committee characteristics on the implementation of internal audit recommendations", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Vol.24, pp.61-71.
4. Ayagre, P. (2014). " The adoption of risked based internal auditing in developing countries: The case of Ghanaian companies", *European Journals of Accounting Auditing and Finance Research*, Vol.2 No.7, pp. 52-65.
5. Castanheira, N., Lima Rodrigues, L., & Craig, R. (2009)." Factors associated with the adoption of risk-based internal auditing." *Managerial Auditing Journal*, Vol.25 No.1, pp.79–98.
6. Chambers, A.D. and Odar, M. (2015). "A new vision for internal audit", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 30 No. 1, pp. 34-55.
7. Chang, C., Chou, H. and Wang M. (2006). "Characterizing the Corporate Governance of UK Listed Construction Companies", *Construction Management and Economics*, Vol. 24, pp. 647–656.
8. Coetzee, P. (2016). "Contribution of internal auditing to risk management: Perceptions of public sector senior management", *International Journal of Public Sector Management*, Vol. 29 No. 4, pp. 348-364.
9. De Zwaan, L., Stewart, J. and Subramaniam, N. (2011). "Internal audit involvement in enterprise risk management", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 26, No. 7, pp. 586-604.
10. Drogalas, G., Anagnostopoulou, E., Koutoupis, A., & Pazarskis, M. (2018). "Relationship between internal audit factors and corporate governance." *Journal of Governance & Regulation*, Vol.7 No.3, pp.13-17.
11. Drogalas, G., Arampatzis, K. and Anagnostopoulou, E. (2016), "The relationship between Corporate Governance, Internal Audit and Audit

Committee : Empirical Evidence from Greece". *Corporate Ownership & Control,* Vol.14 No.1, pp.569-577.

12. Drogalas, G, Eleftheriadis, I. , Pazarskis, M. and Anagnostopoulou, E. , (2017). "Perceptions about effective risk management. The crucial role of internal audit and management. Evidence from Greece." *Investment Management and Financial Innovations,* Vol.14 No.4, pp. 1-11.
13. Drogalas, G. and Siopi, S. (2017). Risk management and internal audit: Evidence from Greece. Risk governance & control: financial markets & institutions, Vol.7 No.3, pp.104-110.
14. Eulerich, M. , Theis, J., Velte, P. and Stiglbauer, M. (2013*).* Self-Perception of the Internal Audit Function within the Corporate Governance System -- Empirical Evidence for the European Union, Vol. 11 No.2, pp. 57-72.
15. Eulerich, M., Kremin, J. and Wood, D. A. (2019). " Factors that influence the perceived use of internal audit function's work by executive management and audit committee", *Advances in Accounting,* Vol.45, p.100410
16. Florea, R and Florea, R. (2013). "Internal Audit and Corporate Governance", *Economy Transdisciplinarity Cognition,* Vol. 16 No.1, pp. 79-83.
17. Goodwin-Stewart, J. and Kent, P. (2006). "The use of internal audit by Australian companies", *Managerial Auditing Journal,* Vol. 21 No. 1, pp. 81-101.
18. IIA (2009). The role of internal auditing in enterprise-wide risk management, IIA Position Paper, Institute of Internal Auditors, 1-8
19. Iskandar, T. M., Jamil, A., Yatim, P., & Sanusi, Z. M. (2018). The role of internal audit and audit committee in the implementation of enterprise risk management. *International Journal of Business and Globalisation*, Vol.21 No.2, 239-260.
20. Karagiorgos, T. , Drogalas, G. , Gotzamanis, E. and Tampakoudis, I .(2010)."Internal Auditing as an effective tool for Corporate Governance.", *Journal of Business Management,* Vol.2 No.1, pp.15-23.
21. Karagiorgos, T. , Drogalas , G. , Pazarskis, M. and Christodoulou, P. (2007). " Internal auditing as a main tool for Efficient risk assessment ", *MIBES 2007,* pp.722-734.

22. Karagiorgos, T., Drogalas, G., Eleftheriadis, I., & Christodoulou, P. (2010). "Internal audit contribution to efficient risk management.", ,*Journal of Business Management,*Vol.2 No.1, International Science Press 1-14.

23. Koutoupis, A., Drogalas, G. and Pazarskis, M., (2018). "Auditing Corporate Governance Statements in Greece– the role of internal auditors", *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, Vol. 18 No.5,pp.1007-1020

24. Martino, P., D'Onza, G., & Melville, R. (2019). "The Relationship Between CAE Leadership and the IAF's Involvement in Corporate Governance. *",Journal of Accounting, Auditing & Finance*, Vol.36 No.2, pp. 430-448.

25. Matyjewicz, G. and D'Arcangelo, J.R. (2004). "ERM-based auditing", *Internal Auditing*, November/ December, pp. 4 - 18.

26. Mertzanis, C. , Balntas, V. and Pantazopoulos, T. (2019). "Internal auditor perceptions of corporate governance in Greece after the crisis." *Qualitative Research in Accounting & Management*, vol.17 No. 2, pp. 201-227.

27. Ramamoorti, S. (2003). "Internal auditing: history, evolution, and prospects", in Bailey, A., Gramling, A. and Ramamoorti, S. (Eds), *Research Opportunities in Internal Auditing, The Institute of Internal Auditors, Altamonte Springs, FL*, pp. 1-23.

28. Sarens, G. and De Beelde, I. (2006). "Internal auditors' perception about their role in risk management: A comparison between US and Belgian companies", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21 No. 1, pp. 63-80.

29. Sarens, G., Abdolmohammadi, M.J and Lenz , R.(2012)."Factors associated with the internal audit function's role in corporate governance*", Journal of Applied Accounting Research*, Vol. 13 No. 2 pp. 191 – 204.

30. Sawyer B. Lawrence, 2003. "Sawyer's Internal Auditing. The practise of Modern Internal Auditing", The Institute of Internal Auditors, 5th edition.

31. Vadasi, C., Bekiaris ,M., and Andrikopoulos, A. (2020). "Internal Audit Function Quality and Corporate Governance: The Case of Greece," *Multinational Finance Journal, Multinational Finance Journal*, Vol. 25 No.1-2, pp. 1-61.

32. Weekes-Marshall, D. (2020). ‘’The role of internal audit in the risk management process: A developing economy perspective’’, Vol.31 No.4, pp. 154-165.

33. Zain, M.M. and Subramaniam, N. (2007). Internal Auditor Perceptions on Audit Committee Interactions: a qualitative study in Malaysian public corporations. *Corporate Governance An International Review*, Vol. 15 No. 5 , pp.894-908.

34. Zainal Abidin, N.H., (2017). "Factors influencing the implementation of risk-based auditing", *Asian Review of Accounting*, Vol. 25 No.3, pp.361-375.

35. Zaman, M. and Sarens, G. (2013). "Informal interactions between audit committees and internal audit functions: Exploratory evidence and directions for future research", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 28 No. 6, pp. 495-515.

Ηλεκτρονική

- Hellenic Insitute of Internal Auditors, Brochure 9,2011, available at: https://www.hiia.gr/images/pgallery/hiia%20brochures/Brochure9-2011low.pdf
- Hellenic Institute of Internal Auditors, International Proffesional Practices Framewrok (transalated in Greek), 2017, available at: https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Greek.pdf

- IIA (2004a), "COSO releases new ERM framework", available at: www.theiia.org/guidance/ additional-resources/coso-related-resources/coso-releases-new-erm-framework
- G20/OECD (2015). *Principles of Corporate Governance*, pp. 1-66. http://www.oecd.org/daf/ca/Corporate-Governance-Principles-ENG.pdf

- KPMG (2016), "Enhancing the strategic value of Internal Audit", available at: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ch/pdf/enhancing-strategic-value-of-internal-audit-en.pdf
- OECD Principles of Corporate Governance, 2004, available at: http://www.oecd.org/daf/ca/ corporategovernanceprinciples/31557724.pdf
- Report of The Committee On The Financial Aspects of Corporate , Governance. The Cadbury Report (1992)., available at: http://www.ecgi.org/codes/documents/cadbury.pdf

Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο

Θέμα εργασίας : *Η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση και στη διαχείριση επιχειρησιακών κινδύνων*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ, ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Φοιτητής: Σικλαφίδης Δήμος

Επιβλέπων καθηγητής: Καραγιώργος Αλκιβιάδης

Παρακαλώ συμπληρώστε το σύμβολο [X] στα αντίστοιχα πεδία

Μέρος Α. Δημογραφικά στοιχεία ερωτώμενου

1. Σε ποια κατηγορία ανήκει η βασική δραστηριότητα της επιχείρησης σας;

- □ Εμπορική
- □ Βιομηχανική
- □ Παροχής Υπηρεσιών
- □ Άλλο

2. Ποια είναι η θέση ευθύνη σας στην επιχείρηση;

- □ Εσωτερικός ελεγκτής
- □ Λογιστής
- □ Μάνατζερ
- □ Άλλο

3. Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;

- □ Απόφοιτος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- □ Κάτοχος τίτλου ΤΕΙ/ΑΕΙ
- □ Κάτοχος Μεταπτυχιακού
- □ Κάτοχος Διδακτορικού

4. Ποια είναι η εργασιακή σας εμπειρία (σε έτη) ;

- □ 1-5 έτη
- □ 6-10 έτη
- □ 11-15 έτη
- □ Άνω των 15 ετών

Μέρος Β. Ο ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου (Ερωτήσεις: 5 έως 8)					
Σε ποιο βαθμό:	**Καθόλου**	**Σε μικρή κλίμακα**	**Σε μεσαία κλίμακα**	**Σε μεγάλη κλίμακα**	**Σε πολύ μεγάλη κλίμακα**
5. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί υπηρεσία "δημιουργίας" προστιθέμενης αξίας					
6. Ο εσωτερικός έλεγχος κοινοποιεί συστάσεις , αναφορικά με τη βελτίωση των επιχειρησιακών διαδικασιών					
7. Ο εσωτερικός έλεγχος επεκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα οργανωτικών λειτουργιών					
8. Ο εσωτερικός έλεγχος έχει ενεργό ρόλο στο στρατηγικό σχεδιασμό της επιχείρησης					

ΜΕΡΟΣ Γ. Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση (Ερωτήσεις: 9 έως 14)					
Σε ποιο βαθμό:	**Καθόλου**	**Σε μικρή κλίμακα**	**Σε μέτρια κλίμακα**	**Σε μεγάλη κλίμακα**	**Σε πολύ μεγάλη κλίμακα**
9. Ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τη συμμόρφωση με τις διατάξεις του κώδικα της εταιρικής διακυβέρνησης					
10. Ο εσωτερικός έλεγχος εξετάζει τον κώδικα δεοντολογίας και ηθικής της επιχείρησης					
11. Ο εσωτερικός έλεγχος προωθεί τις κατάλληλες ηθικές αξίες και αρχές μέσα στον οργανισμό					
12. Το διοικητικό συμβούλιο ελέγχει την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου					
13. Ο εσωτερικός έλεγχος υποστηρίζει το διοικητικό συμβούλιο, σε αρμοδιότητες που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση					
14. Ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει αξιόπιστες διαβεβαιώσεις στο διοικητικό συμβούλιο					

Μέρος Δ. Εσωτερικός Έλεγχος και Επιτροπή Ελέγχου (Ερωτήσεις:15 έως 17)					
Σε ποιο βαθμό:	**Καθόλου**	**Σε μικρή κλίμακα**	**Σε μέτρια κλίμακα**	**Σε μεγάλη κλίμακα**	**Σε πολύ μεγάλη κλίμακα**
15. Υπάρχουν άτυπες αλληλεπιδράσεις μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της επιτροπής ελέγχου (πέραν των τυπικών και καθορισμένων συναντήσεων)					
16. Η επιτροπή ελέγχου αποτελεί συνδετικό κρίκο, μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και του διοικητικού συμβουλίου					
17. Η επιτροπή ελέγχου υποστηρίζει τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου					

Μέρος Ε. Εσωτερικός Έλεγχος και Διαχείριση Επιχειρησιακών Κινδύνων (Ερωτήσεις : 18 έως 24)					
Σε ποιο βαθμό:	**Καθόλου**	**Σε μικρή κλίμακα**	**Σε μεσαία κλίμακα**	**Σε μεγάλη κλίμακα**	**Σε πολύ μεγάλη κλίμακα**
18. Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων είναι χρονικά προσδιορισμένος					
19. Ο ρόλος τους εσωτερικού ελέγχου προσαρμόζεται στις μεταβολές του επιχειρησιακού περιβάλλοντος					
20. Ο εσωτερικός έλεγχος συνδράμει στην διευκόλυνση του εντοπισμού των επιχειρησιακών κινδύνων					
21. Ο εσωτερικός έλεγχος συμμετέχει σε διαδικασίες διασφάλισης διαχείρισης των επιχειρησιακών κινδύνων					
22. Υπάρχει στενή αλληλεπίδραση μεταξύ του τμήματος εσωτερικού ελέγχου και του τμήματος διαχείρισης κινδύνων					
23. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι υπεύθυνος για την αντιμετώπιση των κυριότερων επιχειρησιακών ρίσκων					

24. Ο ετήσιος σχεδιασμός του εσωτερικού ελέγχου είναι επικεντρωμένος σε διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων					

Σας ευχαριστώ θερμά για το χρόνο που αφιερώσατε!